Lidové divadlo sv. 102.

Jaroslav Streit:

Boj o dušičky

Hra o 3 dějstvích.

Cena Kč 6·--

Nakladatel Josef Birnbaum v Brtnici.
Tiskl Bohumil Živec v Bohušovicích n. O.

Jaroslav Streit:

Boj o dušičky.

Hra o 3 dějstvích.

Nakladatelství Josef Birnbaum, knihkupec v Brtnici.

Všechna práva si vyhražuje nakladatelství Josefa Birnbauma v Brtnici. Každé neoprávněné provozování stíhá se podle zákona autorského soudně.

Porušení práva autorského se dopouští, kdo bez dovolení nakladatelství divadelní hru provozuje, i když se nepřesvědčil, kdo provozovací právo zadává.

Ke každému předvedení této hry je třeba předchozího svolení nakladatele.

Půjčování výtisků knihy, opisů i jen jednotlivých úloh k divadelním účelům se rovněž nedovoluje.

Veden snahou, umožniti i nejmenším spolkům sehrání poučné divadelní hry, předepisuji provozovací poplatky tak malé, že to nikoho znatelně nepoškodí.

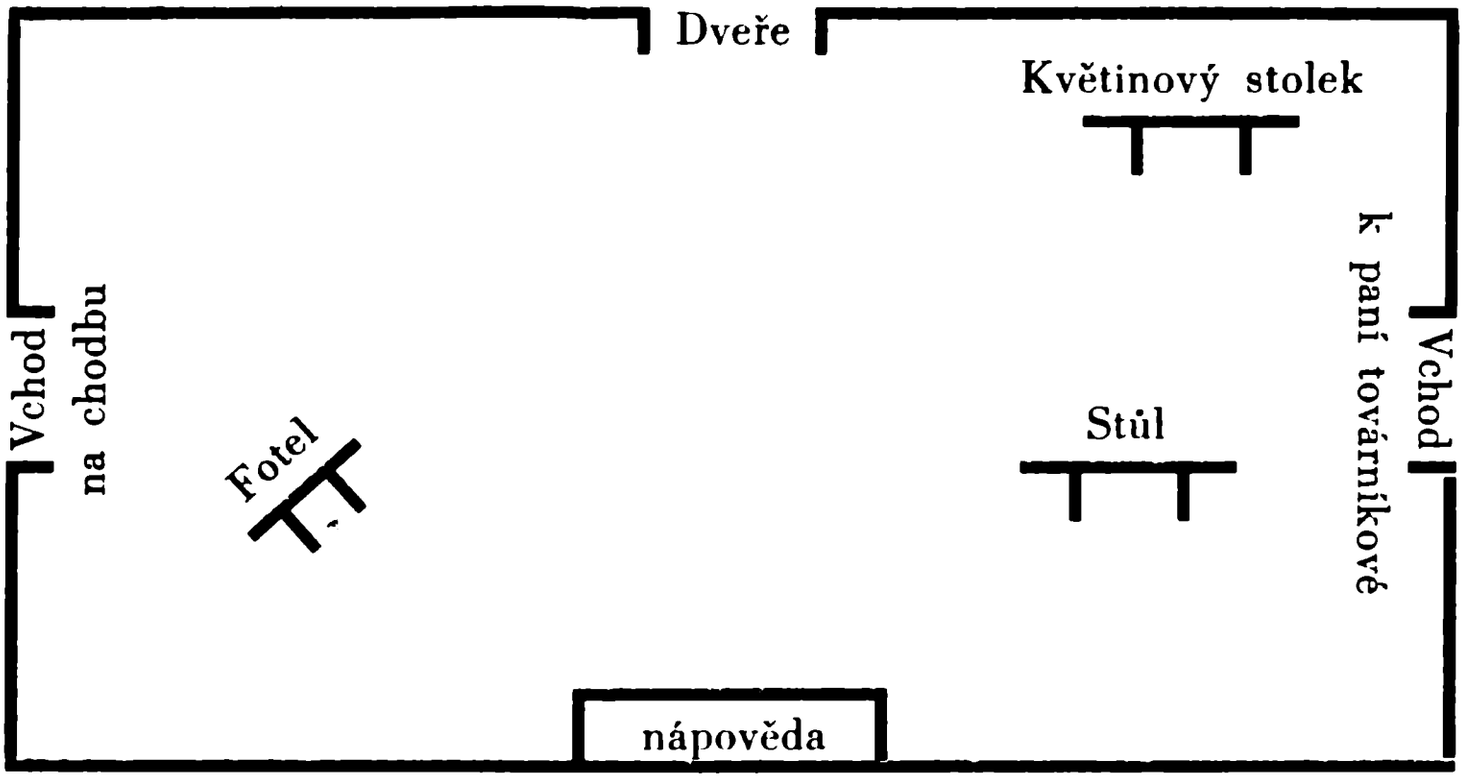
Josef Birnbaum, nakladatel v Brtnici.

OSOBY:

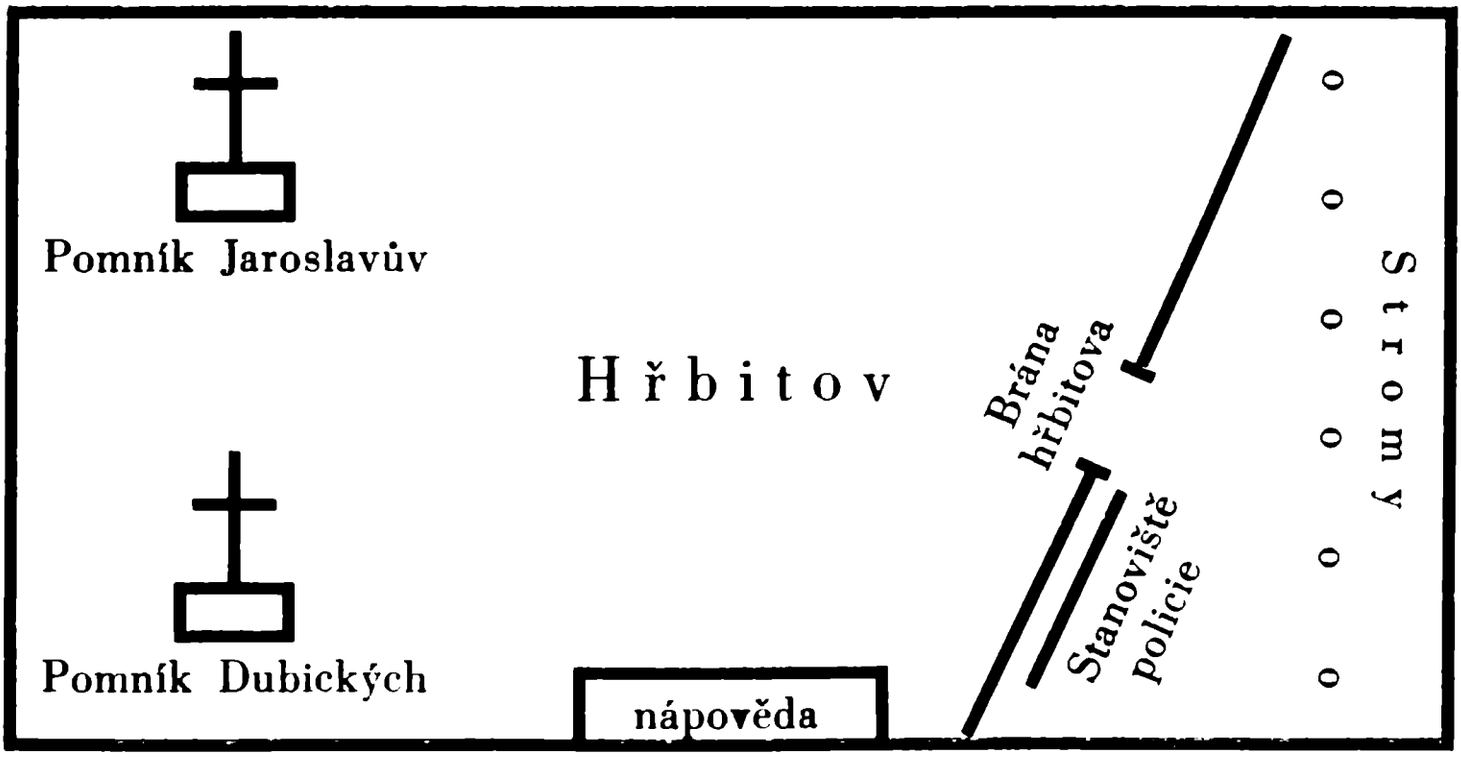
Suková, majitelka továrny.
Jaroslav, její syn.
Dubická, vdova po inženýrovi.
Martička, její dcera (13-14 let.)
Chvalkovský, ředitel továrny.
Hříšková, paní radová.
Ošetřovatelka.
Donát, sluha, vtělený ďábel.
Hrobař.

I. a II. jednání.

Ložnice Jaroslavova

III. jednání.

Jednání I.

Elegantně zařízený pokoj u továrníka Suka. Možno-li, vzadu průhled do pokoje druhého. Scéna při otevření prázdná.

Výstup 1.

Donát.

Donát. (opatrně se dívaje na vše strany vejde. Mluví ostře, ďábelsky. Celé jeho vystupování má dvojí formu. Se všemi jedná úlisně, jen s ředitelem mluví panovačně.) Jsem vtělené zlo. Ďábel mne ovládá. Nesu neštěstí, kam vkročí moje noha. Nikdy však vina nesmí padnouti na mne. Dovedu vše svalit na cizí hlavu. Vedu boj proti Bohu, dobru, proti ctnosti. A daří se mně. Chytám duše na všecko, co dovede vábit. Ziskuchtivým cpu bohatství, až v něm jejich duše utopím, pyšné chytám na slávu, mladým vychválím smyslnost, chudáky získávám na soucit s jejich bídou a poukazováním na nespravedlivé rozdělení statků a dušičky padají jako zmámené mušky do mých sítí. Nyní zde mám svoje království. Až dosud tu vládl On, ale ztroskotám zde jeho království a nastolím vládu satanovu. Ještě se mi brání, ale nebude to dlouho trvat a budete všichni moji.

Výstup 2.

Donát — Chvalkovský.

Chvalkovský. (sebevědomě vejde.) Donáte, vy zde?

Donát. Prosím, pane řediteli. Jdu se podívat, zda v ložnici mladého pána jest vše uklizeno.

Chvalkovský. A kde je mladý?

Donát. Přál si, aby prý ho ještě naposledy zavedli do parku. Chce prý ještě jednou před smrtí pohledět na boží přírodu.

Chvalkovský. Už to cítí, že tu dlouho nebude zavazet?

Donát. Ba cítí. Já mu to častěji připomínám.

Chvalkovský. Nezmínil se vám, jestli už neudělal poslední vůli?

Donát. To jako testament? Ne. Ale muselo se zde něco podobného dělat. Včera odpoledne a večer byla milostivá s ním zde a nikoho k sobě nepřipustili. I mne vystrnadili. Poslouchal jsem za dveřmi, ale mluvili tak potichu, že jsem ani slova nerozumněl.

Chvalkovský. Ale já bych to rád věděl. Jest to velmi důležité pro naše plány.

Donát. Strpení. Však já to vyčenichám. Přece nenechám pana ředitele ve štychu. Jsme přece spojenci, mstitelé nespravedlnosti.

Chvalkovský. Spolehám na vás. Pamatujte, že věc spěchá.

Donát. Můžete býti klidný. Dám se hned do pátrání.

Chvalkovský. Dobře. Přijdu asi za hodinu na konferenci s paní továrníkovou. Do té doby už můžete míti nějaké zprávy. (odejde.)

Donát. Přičiním se. (ukloní se.) Ten hoří nedočkavostí. Toho už mám úplně v moci. Jest nástrojem zla. (zastaví se a přemýšlí.) Kde by to mohlo být? (jde k psacímu stolku.) Je zavřený. . . . . Cha cha cha. . . Přede mnou zavírat? Na to já jsem vždy připravený. (vytáhne svazek klíčků.) Z těchto se jistě některý

bude hodit. (zkouší různými klíči otevřít. Konečně se mu to podaří.) Neříkal jsem? Už je otevřeno. Jen jestli je tu to, co hledám. (Převrací papíry.) Tady jest cosi. (vytáhne velkou bílou obálku, v níž jsou testamenty. Čte:) Naše poslední vůle. Tož přece! No, schováme si to zatím a v příhodný čas si to přečteme. (schová vše do kapsy.) Teď zase pěkně zamčeme, a je vše v nejlepším pořádku.

Výstup 3.

Donát — Jaroslav — ošetřovatelka.

Ošetřovatelka. (veze na vozíku, a nebo vede nemocného Jaroslava.) Tak, mladý pane, už jsme zde. Teď si pěkně bucnete, a bude vám dobře.

Donát. Mladý pán vypadá po procházce velmi svěží.

Jaroslav. To mě vítr tak ofoukal. (sedá do fotelu.)

Ošetřovatelka. Čerstvý vzduch jest velmi dobrá medicina. Až pán vícekráte bude moci ven, tak i zdraví se mu zlepší.

Donát. To já taky říkám.

Jaroslav. Myslím, že jsem dnes naposledy viděl po modrém nebi mraky plout.

Ošetřovatelka. No, dnes naposledy, a zítra, když bude slunečno, vyjdeme si zase.

Jaroslav. Dobře. Ale teď, prosím, mě opusťte. Čekám návštěvu Martičky.

Donát. (se ukloní a odejde.) Prosím.

Ošetřovatelka. (upraví ještě polštáře ve fotelu.) Ta maličká vám vždy přinese trochu veselosti a jasu.

Jaroslav. Kypí zdravím, že ho pomalu na člověka přelévá.

Ošetřovatelka. Kdyby to bylo možno, jistě by vám

polovici svého zdraví obětovala. (klepe se.) To bude už ona.

Jaroslav. Volno. Pojď jen, pojď, Martičko, už na tebe čekám.

Výstup 4.

Martička — Jaroslav — ošetřovatelka.

Martička. Dobrý den.

Ošetřovatelka. Dobrý den. Mladý pán se vás už nemůže ani dočkat.

Martička. Však já také ne. Kdyby maminka nebyla churavá, tož bych zde byla stále.

Jaroslav. Pořád se to u ní nelepší?

Ošetřovatelka. Se srdcem léčení trvá obyčejně dlouho a ještě jest vyléčení velmi pochybné.

Jaroslav. Jako u plic.

Martička. Ale všechno bude zase dobře.

Ošetřovatelka. Ovšem. Také to mladému pánovi říkám.

Jaroslav. Říkám, že nebude dobře? Vždyť já v to pevně věřím.

Martička. Matička moje má také pevnou naději, že se uzdraví.

Ošetřovatelka. A víra hory přenáší. . . . Prosím, slečno, nebyla byste tak laskava a nezjistila teplotu mladého pána? Víte jak se přikládá teploměr? Pán totiž chce býti s vámi o samotě.

Martička. Vím. Vždyť matičce také musím denně měřit teplotu.

Ošetřovatelka. (hledá v kapse, na stole.) Kam pak jsem jej položila?

Jaroslav. Zdá se mi, že jste ho měla v zahradě.

Ošetřovatelka. Ano. Vzpomínám. Odložila jsem ho tam, abych ho nerozbila. Hned ho přinesu. (odchází.)

Martička. Já ho přinesu. Mám mladší nohy. Budu zde okamžitě zpět. (odkvapí.)

Jaroslav. Jenom si nesraz hlavu.

Martička. (na cestě ke dveřím.) Dám pozor. Kdo by vám tu všem dělal hlouposti jako já? (zmizí.)

Jaroslav. (leží v lenošce, mezi řečí častěji křečovitě se rozkašle. Vzevření jeho ukazuje souchotináře v nejvyšším stupni.) Ach, tak podivně smutno jest kolem mne. Všichni chodí tak stísněně kolem, tváří se přitrpkle, vyměňují za mými zády divné pohledy. Pořád mně namlouvají, že už lépe vypadám a zatím... Což jsem slepý? Odstranili sice všechna zrcadla z mého okolí, ale copak, pro živého Boha, nevidím ty svoje suché ruce a nohy? Necítím, jak den za dnem prchá život z mého těla? Proč mě i mamičku obelhávají tvrzením, že budu zdráv a že budu pokračovati ve svých studiích?.... Myslí snad, že se smrti bojím? Ne, nebojím se jí. Těším se přímo na ní. (velmi ztěžka vstane, jde ke stolu a vezme jednu z fotografií tam stojících.) Bát se smrti, která nás spojí s našimi drahými?.... Tatíčku, (dívá se na fotografii) tebe uvidět, s tebou se shledat, to by mělo ve mně budit strach? Což jsem tě nemiloval?

Martička. (stojí mezi dveřmi a sleduje beze slova Jaroslavovo počínání.)

Jaroslav. A nebo (vezme druhou fotografii) spatřit vás, milí staroušková, dědečku a babičko, to by mělo býti pro mně něco hrůzostrašného? Ó, né! Nebojím se tě, smrti, ale čekám tě a vítám tě....

Martička. (zakašle.) Zase už jste u těch chmurných myšlenek?

Jaroslav. Už jsi zde?

Martička. (vede jej k lehátku.) Pane Jaroslave, nemáte se namáhat zbytečným vstáváním.

Jaroslav. Šel jsem si jen trochu popovídat se svými drahými.

Martička. A to je bavíte tak smutnými věcmi?

Jaroslav. Smutnými? Vždyť jsem jim vykládal, jak se na ně těším.

Martička. Slyšela jsem vás. Jsem ještě děcko. Ale myslím, že není dobře se tak beznadějně dívat do budoucnosti. Jiní byli také vážně nemocní a uzdravili se.

Jaroslav. Také tys už jako všichni? Ještě mi naposledy řekni, že zítra budu zdravý jako ryba. Děvče, už jsi zapomněla, komu jsem se už úplně oddal? Neřekl jsem ti onehdy, když lékař povážlivě nade mnou zavrtěl hlavou, že se smrti nelekám, protože jsem už dávno světu odumřel a žiji jedině Bohu. Pamatuj! Smrt odtrhuje jen od nicoty a přivádí k něčemu, co jest, od nihilismu vede k nejposvátnějšímu realismu.

Martička. Nemluvte tolik, pane Jaroslave. Unaví vás to.

Jaroslav. Nech mne ještě trochu se vymluvit. Jediné, co mě unavuje, jest neupřímnost, přelhávání mne.

Martička. Že vás přelháváme?

Jaroslav. Ano. Všichni, kromě tebe. A pomalu by už i tebe k tomu navedli. Hloupí! Domnívají se, že nemocný neslyší, nevidí a necítí. Nechápou, jak hrozně směšně vypadají, když člověka chtějí potě-

šit. Smějí se, když se člověku chce plakat, a pláčí, když se mu chce nejvíc smát.

Martička. Bože, pane Jaroslave, vy mluvíte jako nějaký mudrc, že vám ani dobře nerozumím.

Jaroslav. Milá Martičko, dlouhá nemoc, bezesné noci, ty naučí člověka moudrosti. Když uhasnou světla pozemská, rozžehají se světla nadzemská, když ticho všude, a zmlknou ústa lidská, slyšíš hovořit ústa boží. V takových chvílích se zdá, že duše se od těla odpoutává a letí k nebi - k Bohu.

Martička. To musí býti povznášející. Já to ještě nezkusila. Já, jak si lehnu, spím hned jako buk, a neprobudím se, až sluníčko už hodně dlouho nahlíží oknem do mého pokojíčka a zašimrá mě pod nosíčkem.

Jaroslav. Šťastné dítě! Nezávidím ti. Vždyť i já jsem šťastný, když s Ním v myšlenkách mluvím, a řeším všechny záhady života.

Martička. A nerozrušuje vás to?

Jaroslav. Ne. Rozjařuje a povzbuzuje k větší duševní činnosti.

Martička. Ale vy potřebujete klidu.

Jaroslav. To přemýšlení vede ke klidu, k posvátnému klidu..... Dáme se do povídání, a na to hlavní bych zapoměl..... Donesla jsi?

Martička. Donesla. Povězte mi však napřed, proč jste si toho přál?

Jaroslav. Protože se chci o něčem přesvědčit.

Martička. Bojím se, abyste si tím neublížil, a aby paní matinka se na mne nehoršila.

Jaroslav. Neboj se! Já ti ho hned vrátím. Jen jeden pohled, a to mi dostačí.

Martička. (mu podá taštičku, ve které jest zrcadlo.) Zde máte.

Jaroslav. (se dívá do zrcadla.) Tož to jsem já? (Klidně, s úsměvem.) Kdybych se byl někde na ulici potkal, tak jsem se ani nepoznal. . . . . Vidíš, Martičko, mám o jednoho známého více.

Martička. Ani se mi nezdáte změněný.

Jaroslav. Ovšem, vždyť mě každý den vidíš.

Výstup 5.

Předešlí — Donát.

Donát. (tiše vstoupí nepozorován, za portierou vše pozoruje.)

Martička. Tak, a teď tašku sem, aby nebylo zle.

Jaroslav. Počkej, abych si tu podobu dobře vryl v paměť. (dívá se do zrcadla.) Tak co, pane továrníku? Jak se cítíte? Svěží, co? Máte barvu, břink, dobrou náladu. Vidíte, jak vám to sluší. Ano, ano. . . . . Na shledanou. (Podává Martě tašku.) Vem si ji. Tam jsem viděl pravdu.

Martička. Že nevypadáte špatně?

Jaroslav. Lépe, než jsem myslel. Moje nohy a ruce ve mně vzbuzovali horší představy.

Donát. Nepřeje si ničeho mladý pán? Á, Martička jest u mladého pána? Já myslel, že mladý pán po procházce spí.

Martička. Přišla jsem panu Jaroslavovi přáti dobrého jitra.

Jaroslav. A potěšit.

Donát. Všichni bychom vás rádi potěšili. Což se nesnažíme vám udělati vše po vůli? Máme vás rádi.

Jaroslav. Ano, ano. Věřím vám. Jste ke mně všich-

ni až příliš ohleduplní. Jen je-li to upřímné.

Martička. Myslím, že láska musí býti upřímná. Jinak to není láska, ale přetvářka a lichocení.

Donát. Můžete, mladý pane, pochybovati o naší upřímnosti?

Jaroslav. Nechci. Ale mám jakési divné tušení o něčem hrozném.

Donát. Tušení jest obyčejně jen předsudek.

Martička. Já však už půjdu. Musíte si odpočinout. Dnes jste velmi mnoho mluvil... Přeji vám, aby se vám hodně dobře dařilo.

Jaroslav. Mně se daří velmi dobře. Že, Donáte? Přibývám tak na váze, že mě nohy nemohou unést a v žilách koluje krev tak prudce, že pan doktor nestačí předpisovat něco proti horečce. (směje se trpce.)

Martička. No, buďte s Bohem!

Jaroslav. S Bohem! A přijdi brzy zase!

Martička. Když vám to nebude obtížné, proč ne? (ukloní se a chce odejít.)

Jaroslav. A ani ruky mi nepodáš? nebo se mě bojíš? Nejsem přece ještě studený.

Martička. Ale, ale.... (podává mu ruku.) S Bohem!

Jaroslav. S Bohem!

Donát. Slečna má novou taštičku?

Martička. (odchází.) Ale ne.

Donát. Půjdu slečinku vyprovodit.

Martička. Není třeba. Trefím sama. (odejde.)

Donát. Kolčava! Co asi skrývá v té tašce? Musím to vypátrat.... (K Jaroslavovi.) Nepotřebuje pán ničeho?

Jaroslav. Ne. Jen klidu.

Donát. Nechám vás tedy samotného, abyste si odpočinul.

Jaroslav. Jen jdi.

Donát. Ta mi nesmí upláchout. (rychle odejde.)

Výstup 6.

Jaroslav — pak Martička — Donát.

Jaroslav. Martička jest jediná duše, která mi rozumí. Jest ještě dítě a proto v ní tolik upřímnosti. A přece by jí nejraději u mne ani neviděli. Sotva přijde, hned je tu jí někdo v patách, jakoby byla zlodějka. (Venku slyšet křik.)

Martička. (za scénou.) Nesahejte po mně! Copak jsem zlodějka?

Donát. Kdož ví, jestli ne! Co máš v té tašce? Co tam schováváš? Já jsem dobře pozoroval!

Martička. Po tom vám nic není. Jděte se zeptat svého pána!

Donát. Jaké ptaní? Zatím bys už mohla býti pryč.

Martička. Co nesu, jest můj majetek.

Donát. To řekne každý zloděj.

Martička. Dovolte?

Jaroslav. (napiatě naslouchá.) To jest hrozné, co si ten člověk dovoluje. (chce vstát, ale stěží se udrží na nohou.) Chvílemi se zdá býti dobrák, a najednou, jakoby ďas do něho vjel.

Martička. (stále za scénou.) Pusťte mne, nebo budu volat o pomoc.

Donát. Volej, aspoň se ukáže, co odtud odnášíš.

Martička. Zpátky, vy drzý! Což pak sluhovi jsem povinna se zpovídat?

Jaroslav. (se napřímí.) Martičko, pojď sem!

Martička. (rychle se vrátí.) Odpusťte, ale já to neza-

vinila. Podívejte se! To je strašné. Chce mě jako zlodějku prohledávat.

Donát. (vrazí za ní do pokoje.) Musím, protože to mám naporučeno.

Jaroslav. Od koho?

Donát. Od toho, jemuž záleží na vašem zdraví.

Jaroslav. A to jest?

Donát. Pan ředitel.

Jaroslav. Ten?

Výstup 7.

Předešlí — Suková.

Suková. (rázně.) Co se to zde děje? Co je to za křik? Nevíte, že tu leží těžce nemocný?

Martička. Rukulíbám, milostivá paní. To Donát vyvolal zbytečný rozruch.

Donát. Zbytečný? To se uvidí. Slečinka odnáší cosi tajně v taščičce od mladého pána. Zadržel jsem ji, aby snad neodnášela majetek mých služebodárců.

Suková. Donáte, co si to dovolujete? Víte, že Martička i její matka mají vchod do našeho domu vždy otevřen, a není třeba se obávat, že nám něco odcizí.

Donát. Nemusí býti vždy zlodějem ten, který něco odnáší, ale i ten, kdo zapovězené přináší.

Suková. Tomu nerozumím.

Donát. Když je to něco dovoleného, proč to skrývá?

Jaroslav. Donáte, jsme tobě zodpovědni? Ven! At tě už nevidím.

Donát. Ovšem. Starý sluha, který chrání poklad domu, zdraví mladého pána, ten musí odejít; ale škůdcům se nechají dvéře otevřeny. Půjdu. Však ono se ukáže, kdo to s vámi dobře myslel. (odejde jen ke dveřím.)

Suková. K čemu zbytečné řeči? Jsem přesvědčena, že Martička není ničeho špatného schopna. Ukaž, Martičko, co skrýváš v té tašce! Jistě něco pro útěchu Jaroslavovi.

Martička. Ano. To, oč mě žádal.

Jaroslav. Ano. Přinesla mně něco pro potěchu a k osvětlení různých záhad.

Suková. Co to má býti?

Jaroslav. Ukaž to matičce, aby nemyslela, že se zde dějí bůhví jaké tajnosti.

Martička. Když chcete, ukáži. Ale prosím, aby mně milostivá paní slíbila, že se k vůli tomu nebude na mne horšit.

Donát. Už to začíná být podezřelé.

Suková. Vy mlčte!... Tož, co to je? Či přece něco nedovoleného?

Jaroslav. Ano. Ale jen pro mne. Pro Martičku nikoliv.

Suková. Co?

Martička. (rozevře taštičku a ukáže v ní zrcadlo.) Toto.

Suková. Zrcadlo? Co to má znamenat?

Jaroslav. Protože jste všechna zrcadla kázali přede mnou schovat, poprosil jsem Martičku, aby přinesla svou taštičku se zrcadlem.

Suková. Kdo to poručil? Já o tom nic nevím.

Donát. Pan ředitel, na radu lékaře.

Suková. A proč já o tom nemám vědět?

Jaroslav. Abych nevěděl, jak jsem den ze dne zdravější.

Donát. Pan ředitel nechtěl milostivou paní zbytečně přestrašit. Chce vás ušetřit každého nového rozčilení. A pak, aby mladý pán si díváním do zrcadla svůj stav nezhoršil. Mohl by se domnívat, že když léčení nepokračuje rychle, jak by si přál, že musí

snad umřít. Vždyť chceme, aby byl brzy hodně zdráv.

Suková. Tedy v tom byl nejlepší úmysl. Musím se panu řediteli poděkovat.

Jaroslav. Ještě neděkuj! Kdož ví, byly-li ty úmysly tak čisté, když se ti o nich nezmínili.

Donát. Ty nejčistější. Vždyť jste nám všichni příliš drazí, než abychom chtěli kohokoliv zarmoutit.

Jaroslav. (pro sebe.) Pořád mně cosi povídá, že se za těmi řečmi něco jiného skrývá.

Suková. Promluvím o věci s panem ředitelem. A tobě, Martičko, pro příště přikazuji, abys bez mého vědomí, anebo bez vědomí pana ředitele, ničeho nepodnikala. Jaroslav musí býti ušetřen jakéhokoliv duševního rozrušení. Jeho zdraví nám všem musí ležet na srdci.

Martička. Vždyť já, já, (dá se do pláče.) já nechtěla pana Jaroslava rozrušit.

Suková. No, neplač. Já vím, žes' to myslela dobře.

Martička. Ze srdce bych si přála, aby pan Jaroslav byl zdráv.

Jaroslav. Jestli si kdo přeje mého uzdravení upřímně, pak kromě tebe, máti, jest to jediné Martička. Její čistá duše nezná žádných osobních zájmů ani prospěchu.

Suková. Věřím. Tak už se utiš! Nechtěla jsem tě nikterak podezřívat. Ale pro příště nic za mými zády!

Martička. Ano.

Suková. A teď, Jaroušku, pěkně klidně lež. Jsi trochu dnes více rozrušen. A ty, Martičko, jdi domů a dopřej mu klidu. Zítra můžeš přijíti.

Martička. Já už beztoho šla domů. (Ukloní se.) Ruku

líbám. . . . . S Bohem, pane Jaroslave. a buďte hodně svěží. (Odejde.)

Donát. (pro sebe.) Ještěrka.

Suková. (hladí Jaroslava.) Tak pěkně odpočívej, hošíčku. Lékař říkal: „Klid a dobrý spánek budou pro něho nejlepším lékem“ - Donáte, dostal Jaroslav už předepsaný lék?

Donát. Nevím. Byla zde napřed ošetřovatelka. Teď si šla po noční službě odpočinout.

Jaroslav. Ještě jsem lék nedostal.

Donát. Donesu jej. (Odejde.)

Jaroslav. Matičko, já nevím, ale v přítomnosti Donátově jde na mne podivný strach. Jakési tušení - nevím čeho.

Suková. Jsi podrážděný, a to je vše. Jest přece u nás už 15 let a vždy se choval dobře. Že si někdy zabručí, to nic není.

Jaroslav. Nevím. - Mluví ke mně sice pěkně, ošetřuje mně vzorně, ale já mu nevěřím. Cosi mně stále říká, že jest to starý pletichář i s tím ředitelem.

Suková. Křivdíš jim oběma. Ředitel se přímo třese o tvoje zdraví.

Jaroslav. Nevím.

Suková. Díváš se na všechno příliš černě. Jest to asi následkem dlouhé choroby. Až se uzdravíš, poznáš, že jsou to poctiví lidé, kteří mají ve všem zájem náš a našeho závodu na mysli.

Jaroslav. Dobře. Však jsou za to oba dobře placeni.

Suková. Jiný by dělal, co by musel. Ale ředitel činí víc. Jako by byl úplně náš, jako by mu všechny naše starosti přirostly k srdci.

Jaroslav. Možná, že až příliš.

Suková. Nemluvme však o tom. Nyní jest hlavní tvoje zdraví. Víš, že kdybych ztratila tebe, musela bych si snad zoufat.

Jaroslav. Máti, nejsi křesťanka? Nemodlíš se „buď vůle tvá?“ Učinila bys mou smrt strašnou, kdybych věděl, že tu nechávám matku, která není Bohu nade vše oddána. Sebe bys učinila také nešťastnou. Nejedná se u mně o zdraví. Já to cítím právě tak, jako ty. U mně se jedná jen o šťastnou smrt.

Suková. Nemluv tak, nebo mi to srdce utrhne. Lékař říká, že nemoc probíhá úplně pravidelně.

Jaroslav. Ano, k smrti.

Suková. Musíš zahnat ty chmurné myšlenky. Ty tě ubijí.

Jaroslav. Viděl mně někdo zachmuřeného? Nejsem stále naložen k veselosti?

Suková. Ale jen o smrti mluvíš.

Jaroslav. Právě to je dobře. Bylo by mnohem více dobrých a šťastných lidí, kdyby mysleli na to, co bude pak. Lidé žijí jen pro časnost a věčnosti zapomínají.

Suková. Což časnost není darem Božím? Nemáme i o ni pečovati?

Jaroslav. Ano. Ale jen s ohledem na věčnost. „Hledejte nejprve království Božího . . .“

Suková. To by znamenalo pohrdat světem, dílem božím.

Jaroslav. Naopak. To by znamenalo dívat se na svět a vše v něm okem Bohu oddaného dítěte, s čistou radostí. Kdo hledá jen svět, utone v hmotě, ztratí Boha, ztratí smysl pro duši. A jakou dá jednou

stvořiteli náhradu za duši svou?

Suková. Mluvíš jako kazatel. Ale nechme toho rozhovoru. Unavuje tě to. (Upraví mu podušku.) Tak, klidně lež! Kde pak je ten Donát s tím lékem?

Donát. (vejde.) Už jsem zde. Setkal jsem se na chodbě s panem ředitelem. Chtěl by s milostivou paní promluvit.

Suková. Dobře. Podejte Jaroslavovi lék a zaveďte ho do jeho pokoje a uložte do postele. Mnoho dnes už mluvil. Já přijdu hned. Jen zařídím potřebné v kuchyni a nachystám nějaké věci, které chci projednati s panem ředitelem. Ať pan ředitel čeká zde. (Odejde.) S Bohem, Jaroušku! (Políbí ho.)

Donát. Prosím.

Jaroslav. S Bohem, máti!

Donát. Tak, teď nakapeme medicínu, aby pán pěkně spal. (Pro sebe.) Dám mu toho trochu víc, ať se už třeba nevzbudí.

Jaroslav. Dobře počítejte kapky! Lékař říkał, že jest to jed, a že nutno dodržeti přesně dávky.

Donát. Ovšem. Jen přesně. (Vezme cukr a kape.) Jedna, dvě, tři, čtyři . . .

Jaroslav. pět, šest, sedm, osm, devět, deset. Dost!

Donát. (staví láhvičku na stůl, ale rychle ještě přilije na cukr.)

Jaroslav. Snad ještě nepřidáváš?

Donát. Kdepak! Já dbám na předpis.

Jaroslav. Mně se zdálo, žes' ještě přiléval.

Donát. Co vás to napadá. Pořád mně podezříváte a zatím ani nevíte, jak mně na vás záleží. (Nese mu cukr.) Tak, hezky rozkousat a spolknout.

Jaroslav. (kouše, ale znatelně nechá cukr za skrání.)

Už. (Položí kapesník na fotel.)

Donát. Je dobře. A nyní do postele. (Vede jej do ložnice.)

Jaroslav. (se opírá o Donáta a pomalu jde.) Ach! (zastaví se u dveří a praví:) Podej mi kapesník, zapomněl jsem jej ve fotelu.

Donát. Prosím. (odskočí k fotelu pro kapesník.)

Jaroslav. (mezi tím rychle vyndá z úst cukr a odhodí za portieru.)

Donát. Zde je kapesník.

Jaroslav. Děkuji. Mám v ústech a v krku po tom léku jakési pálení.

Donát. To přejde. Jen hezky do lůžka. (Zavede ho do ložnice, kde ho uloží do postele.) Táák a už jsme v postýlce. Ať se vám něco pěkného zdá.

Jaroslav. Cítím, jak spánek na mne padá. Budu hned spát.

Donát. To bude dobře. (Chvíli ticho. Slyšet oddychování spícího. Za chvíli vyjde po špičkách Donát, zavře dvéře a ďábelsky se zasměje.) Cha, cha, cha . . už spí . . . a už se asi nevzbudí. Dal jsem mu toho notnou porci . . . Jedna překážka bude odstraněna. . . A teď, Donáte, tkej rychle novou pavučinu. - Ještě tu ještěrku a její poctivou mámu musím odstranit. - Ty mají na naši paní největší vliv . . . Všechny odstraním . . . Zde musím vládnout já. Odtud se rozlévala láska k Tomu, jenž jest mým nepřítelem. Teď se odtud povalí nenávist, zlo, ano, ďábelské zlo . . . . Všecko bohatsví, co zde jest, bude velmi dobrým lákadlem na ty nerozhodné. Koupíme duše a zde, kde on kraloval a mátl lidské smysly, bude království moje. Slyšíš, Galilejský? Ano, moje, ďáblovo. (Klepe se.)

Výstup 8.

Donát — Chvalkovský — Jaroslav.

Donát. Volno.

Chvalkovský. (vstoupí opatrně.) Sám?

Donát. Ano. Úplně sám, pane řediteli.

Chvalkovský. Jak vypadá situace?

Doánt. Skvěle.

Chvalkovský. (ukáže na Jaroslavovu ložnici.) A co ten tam?

Donát. (tajemně.) Spí. Možná, že na věky. Dal jsem mu toho dvojnásobnou dávku.

Chvalkovský. Což, kdyby to prasklo?

Donyt. Nic nepraskne. Ten už m.uvit nebude . . . a kd by, tož to svedu na doktora a lékárníka. Z toho mě nebude bolet hlava.

Chvalkovský. A co ona?

Donát. Zpracována. Vám i mně důvěřuje, a to jest hlavní. Půjde vše hladce.

Chvalkovský. A což kdyby přece nechtěla?

Jároslav. (se objeví tiše mezi dveřmi a vše pozoruje. Jest vzrušen. Nemluví. Jen hra očí a gestikulace.)

Donát. Nač jsem vás cvičil výmluvnosti a lichocení? Teď dokažte, že jste měl dobrého učitele. Přece se jedná o váš prospěch, ne můj. Chci si já vzíti paní továrníkovou, nebo vy? Mám já dědit továrnu a nebo vy?

Chvalkovský. Jste výmluvný, výborný a při tom nezištný. Věřím vám. Však to, co získám, není jen pro mne. I vy budete míti na všem podíl. Vy budete mým společníkem.

Donát. Nic nechci, než vidět, že to, co sloužilo těm slaďoučkým účelům dobra a lásky, stane se zdrojem zla.

Chvalkovský. Jen aby vaše výpočty nezklamaly.

Donát. Nemějte strachu, milý pane! Má maska jest výborná. - Každý ve mně vidí jen spravedlnost, lásku k bližnímu a pramen radosti.

Chvalkovský. (ukáže směrem k ložnici nemocného.) I ten?

Donát. Ovšem. Nepomáhám mu do nebe?

Chvalkovský. Jste strašný cynik.

Donát. Jsem. Přiznávám to. Ale v boji to jinak nejde.

Chvalkovský. A co milostivá?

Donát. I té nesu štěstí. Vedu k ní vás, výborného odborníka a vzácného obchodníka.

Chvalkovský. Nepřeceňujte mých schopností. Nebýti vás, byl bych tím, čím jsem.

Donát. Co, já? Já nic. Já jsem jen svým pánům otevřel oči, aby viděli, koho v závodě mají. A dovedl-li jste nahradit pána v továrně, dovedete to tím snadněji u milostivé paní. Či ne?

Chvalkovský. Nevím, nevím. Paní továrníková jest už nyní ke mně důvěřivější a uznalejší, ale zdali by si mně chtěla vzít, to nevím.

Donát. Musí, nebo. . . .

Chvalkovský. Co má znamenat to nebo?

Donát. Že ji donutíme,

Chvalkovský. To ne. K tomu nesvolím. Nikdy bych nechtěl, aby vstoupila se mnou v manželství z donucení.

Donát. Ale, ale. Než by se vám podařilo ji dostati za ženu dobrovolně, byl byste starým dědkem. To nejde. Sňatek musí býti co nejdříve.

Chvalkovský. Mělo-li by mé manželství býti vynuceno, tož se ho raději vzdám. Nepřipustím, abyste na ní užil své strašné moci.

Donát. Podívejme se? Snad ji nezačínáte opravdu milovat? Pamatujte, že jsme z našeho životního slovníku slovo láska vymazali.

Chvalkovský. Ano. Naučil jste mne nenávidět, k smrti. nenávidět všechny lidí, ale nechtějte jen, abych i ji nenáviděl.

Donát. Nesmíte ji milovat.

Chvalkovský. Proč?

Dont. Protože byste se po jejím boku zpronevěřil naší smlouvě. Svět vás v životě šlapal, neznal vás; ani ona ne. Nikdo neuznával vašich schopností. Já z vás udělal, jak jste řekl, to, co jste. Já vás potavil tam, kdy nyní stojíte.

Chvalkovský. Dobře. Ale ona za to nemohla. Neznala mých schopností. Proč bych ji měl nenávidět?

Donát. Proč? Pamatujte! Zlo plodí zlo, a dobro rodí dobro. Začni milovat dobro jedno a budeš táhnut k dobru novému. A víte, co jste mi přísahal?

Chvalkovský. Vím, ale proti ní neučiním ničeho.

Donát. Musíte!

Chvalkovský. Ne, nikdy!

Donát. Pak začnu mluvit.

Chvalkovský. Nemáte proti mně co mluvit.

Donát. (Ďábelsky.) Ne? Ani to, že jste věděl o tom, jak jsem odšrouboval pár šroubků na autě pana továrníka a on se pak zabil?

Chvalkovský. Dovolte, nevěděl jsem, že z toho může nastati smrt.

Donát. Pan inženýr neví, co znamenají kolové zajišťovací šrouby?

Chvalkovský. Má vina je při tom nepatrná.

Donát. A když řeknu, že jsem to udělal z vašeho návodu?

Chvalkovský. Ale to není pravda. Soud uvěří mně.

Donát. Ne - mně! Kdo z toho činu měl prospěch. Já, nebo vy? Kdo se stal ředitelem?

Chvalkovský. Vzdám se toho místa.

Donát. Už bude pozdě.

Chvalkovský. Zabiji tě, satane. Otočils provaz kolem mého krku.

Donát. Ještě nepřitáhl. A myslím, že toho nebude třeba. Pán který se trochu zamiloval, přijde jistě k rozumu, až si přečte toto. (vytáhne z kapsy testamenty.)

Chvalkovský. Co je to?

Donát. Testamenty.

Chvalkovský. Kde jste k nim přišel?

Donát. Já si je na chvilku vypůjčil. Tam ležely ve stole.

Chvalkovský. Vy jste je ukradl?

Donát. Jen vypůjčil ..... pro vás.

Chvalkovský. Zas nový zločin.

Donát. Nenazývejte přátelskou službu zločinem. Nežádal jste je ode mně?

Chvalkovský. No ano, ale já nevěděl...

Donát. Já také ne, co je v nich obsaženo. Ale teď to vím. Slyšte jednu větu: Odkazuji svůj podíl na továrně a ostatním nahoře jmenovaném majetku Martě

Dubické, dceři po zemřelém tragicky při automobilovém neštěstí s mým otcem - Františkem Dubickým.

Chvalkovský. Cože?

Donát. Vidíte? Ale slyšte větu z druhého testamentu. Ten jest její: V případě mé smrti odkazuji veškeré svoje movité i nemovité jmění ku zřízení útulku pro sestárlé dělníky z mé továrny, který má nést jméno mého nešťastně zahynuvšího manžela. A teď napněte uši: Zavazuji se svému synovi svatým slibem, že i kdybych se provdala, nezměním svého úmyslu a můj budoucí manžel by měl jen podíl na čistém zisku z mé továrny.

Chvalkovský. To jest hanebné. Ukažte, je to tam napsáno?

Donát. Prosím, jen si to přečtěte.

Chvalkovský. (čte.) Ne, to je k neuvěření, jak ti zpátečníci dovedli výklady o milosrdenství oběma pomást hlavy.

Donát. Vidíte, byl byste jen příštipkem, nádeníkem.

Chvalkovský. (zlostně.) Ne, to je darebáctví. Já se pomstím, strašně pomstím.

Donát. Ano. Pomstít toto odkopnutí.

Chvalkovský. Tyto testamenty se musí zničit. A pány budem přece my.

Výstup 9.

Předešlí — Jaroslav.

Jaroslav. (uprostřed dveří se plně objeví oblečen v pyjama. Třese se hrůzou a spravedlivým hněvem.) Ty testamenty se nezničí a pány nebudete vy.

Donát, Chvalkovský. (odskočí od sebe a poněkud se zarazí.)

Jaroslav. Pěkně jste svoje plány zosnovali, ale já . . . já - umírající vám je překazím. Padouchové. Vše jsem slyšel.

Donát. (se ohlédne a jako šelma zařve.) Tím hůř pro tebe, ty mrtvolo!

Jaroslav. Ještě jí nejsem. Ta mrtvola bude napřed mluvit.

Chvalkovský. Ta nebude mluvit.

Jaroslav. Bude. Vydám vás spravedlnosti.

Donát. Nás spravedlnosti? Ty půjdeš k svému spravedlivému. (chce k němu se přiblížit.)

Jaroslav. Jak ke mně mluvíš, padouchu? Než umru, v okovech vás musím vidět - vy vrahové.

Chvalkovský. Jací vrahové?

Jaroslav. Otce jste o život připravili, jeho přítele, matku chcete odstranit. Na smrt půjdete!

Donát. Nechropti tu! Smrt ti hledí z očí a ty ji na nás posíláš? Ne! Ty půjdeš na smrt! Beztoho na tebe už ten tvůj nebeský pán čeká. (chce se znovu na něho vrhnout.)

Jaroslav. Pryč, pryč odtud!

Donát. Ty půjdeš pryč! My zůstaneme. (Blíží se k Jaroslavovi.)

Jaroslav. (ustupuje.) Snad nechcete v mém domě vraždit?

Chvalkovský. Ano, chceme. Musíme!

Donát. Zmáčknu ten tvůj vyschlý krk a ani nepípneš.

Jaroslav. Vy, řediteli, necháte tohoto zlosyna tu řádit?

Chvalkovský. A když jste svým testamentem páchal zločin na mně, to nebylo nic?

Jaroslav. Můj testament, v němž ubohým pomáhám,

to nazýváte zločinem? Jste opravdu věrným sluhou tohoto ďábla.

Donát. (vskočí k Jaroslavovi a chytne pod krk.) Ano, ďábel jsem já ..... nepřítel dobra.... Podívej se, už vypouštíš duši.

Jaroslav. (se brání.) Ne, nedám se vám! Napřed ještě matka musí vědět, ... kdo jste. Matko, matko, - pomóc....

Chvalkovský. (běží ke dveřím a nahlíží ven.) Zdá se mi, že někdo jde.

Jaroslav. Matko,... matko... kde jsi? Jsou hodni šibenice, ano, hodni šibenice.

Donát. (mu ucpává ústa.) Neřvi!

Chvalkovský. (který hlídá u dveří.) Už spěchá sem.

Jaroslav. (odtrhne Donátovi ruce ze svých úst.) Matko - matko... pomóóóc... patříte na šibenici... jste oba hodni šibenice - vrahové....

Chvalkovský. Sraz ho!

Donát. (udeří mocně Jaroslava do hlavy.) Tu máš.

Jaroslav. (mu bezvládně klesá do náruče.)

Výstup 10.

Suková. (přikvapí.) Ježíš Maria,..... co se stalo? (mluví zdrceně, plačtivě.)... Co je? (vezme Donátovi Jaroslava do svého náručí.)... Jaroušku.. .pro Boha.. synu... mluv... Ježíš Maria... co se tu stalo?

Chvalkovský. Čekal jsem tu ..- a mladý pán asi v horečce chtěl vyjíti ven... otevřel dvéře a zde spadl.

Sukova. ... Bože... on umírá.. Jaroušku... pro

Boha, aspoň jediné slovo ještě řekni . . . tak chceš ode mně odejít? . . Synáčku . . . miláčku . . . (pláče.)

Jaroslav. (otevře oči. S napjetím všech sil trhavě mluví.) Matko . . . matičko . . . umírám . . . ti dva . . nevěř žádnému . . . ti dva jsou hodní . . . ši . . . (zemře.)

(Za řeči Jaroslavovy se Donát a Chvalkovský třesou hrůzou.)

Suková. Vím, že jsou hodní . . . Jen ty mi neodcházej, Jaroušku . . . pohlédni ještě na mně . . . slyšíš? . . . Dokonal . . . (líbá s pláčem mrtvého.)

Chvalkovský. A já ho tolik miloval.

Donát. Chudinka. (pro sebe.) Už nebude mluvit.

Opona.

Jednání II.

Pokoj jako v I. jenání. Na fotelu Jaroslavově kytice s černým florem.

Výstup 1.

Suková — pak Dubická.

Suková. (ztrnule sedí na podušce u fotelu, hlavu skloněnou na fotel, hladí jej, jakoby tam seděl Jaroslav.) . . Synáčku . . . Jaroušku . . . Proč jsi mne tak náhle opustil? . . . Jsi u tatínka . . . a já tu mám býti sama . . . (Tiše pláče) . . Co si bez vás počnu? (Klepe se, ona však neslyší a pláče.) . . Miláčku můj.. Vidíš mě? . . . (znovu se klepe.) . . . Volno.

Dubická. (vejde.) Aničko! Dobrý den! (přistoupí k Sukové a podává jí ruku.)

Suková. (se jen podívá a nevstane.) Tos ty, Liduško? Dobrý den!

Dubická. (něžně ji hladí po vlasech.) Zase už v truchlivých vzpomínkách? Zapomínáš stále, že křesťan se bolesti nepoddává? Tebe volá Bůh k práci, k životu, ke konání ještě mnohého dobra.

Suková. Když ale ta rána jest tak strašná. Po muži tak náhle syn. V hlavě to hučí a v srdci hrozný panuje zmatek.

Dubická. Což já to neprodělala? Když tvého muže s mým manželem potkalo to strašné neštěstí, . . . byla jsem také zdrcena. Ale vzpoměla jsem si na Matičku boží a na všechny ony velké ženy trpitelky a ulehčilo se mi.

Suková. Já nemohu. Ani modlitba mi nepřináší útěchy. Prázdnota panuje v duši. . . Nejsem schopna žádné práce. Všecko mi padá z ruky. . . . Bojím se, že zešílím. (Pláče.)

Dubická. Neplač zoufale! Bůh vidí tvoje utrpení, zná bolest tvého mateřského srdce. Obrať se k Němu, On tě potěší.

Suková. Kdyby nebyl umřel tak náhle, nebylo by mě to tolik bolelo. Ale já s ním před čtvrt hodinou mluvím zcela pěkně, a za čtvrt hodiny mně umře v náručí.

Dubická. Jak se to mohlo stát? Vždyť Martička přišla od vás domů a říkala, že je Jaroslav po procházce čilý a plný humoru!

Suková. Byl. Divila jsem se, jak mnoho mohl mluvit.

Šel si lehnout, pak dostal lék pro spaní a usnul.

Dubická. A spal?

Suková. Ano. Donát ho hlídal. Pak přišel ředitel na konferenci se mnou a čekal zde. Potichu hovořili s Donátem. V tom najednou, asi v horečce, Jaroslav prý vyskočil z lůžka, něco se mu možná zdálo.... rozběhl se ke dveřím... slabotou se nemohl udržet na nohou, a než Donát mohl přiskočit, upadl ve dveřích... a tak jsem ho našla umírajícího.

Dubická. Promluvil ještě?

Suková. Slyšela jsem jeho volání... Matko... matko Letěla jsem sem jako bez duše... a zde jen řekl: Matko.. tito dva jsou hodní...

Dubická. A proč to říkal?

Suková. Chtěl asi napravit křivdu. Právě totiž před tím jsme měli s Jaroslavem rozhovor o řediteli a Donátovi. Jaroslav je podezříval z pletichářství a z neupřímnosti. Pak o tom asi přemýšlel, a když v náručí Donátově, který ho tiskl k svému srdci jako syna, - umíral, chtěl to podezření napravit.

Dubická. Je to opravdu zvláštní.

Suková. Co je na tom zvláštního?

Dubická. Vstaň, Aničko a posaď se pěkně vedle mně. (zvedne ji a vede k pohovce, kam obě usednou.) Co? Že ti dva jsou vždycky tam, kde má nás potkati neštěstí. Tenkrát také, když se stalo to neštěstí s našimi muži. Jeli v autu za nimi a přivezli nám je mrtvé.

Suková. Bůh chce asi ukázat, jak máme v nich upřímné přátele domu.

(Donát poslouchá za pootevřenými dveřmi.)

Dubická. Ne, to mi nejde do hlavy. Bůh?... Vždyť oba v něho nevěří. Jsou to oba zapřísáhlí nepřátelé boží.

Suková. Možná, že Bůh také ukazuje jim smrt jiných, aby oni mysleli též na svou, a vrátili se zase k Němu.

Dubická. Myslíš? Já o tom pochybuji. Dělníci, úředníci a ve městě kdekdo se jich bojí. I ve spolku jejich mají členové z nich strach. Nejmenuje je nikdo jinak, než: dva ďábli.

Suková. Myslím, že z většiny mluví holá závist. Já nemohu proti nim říci nejmenšího a dobře si jich všímám. Víš, že sama jsem jim z počátku nedůvěřovala.

Dubická. Čiň, jak chceš, Aničko! Ale já bych s nimi pod jednou střechou nežila.

Suková. Na koho bych se ve svých starostech obrátila?

Dubická. Co pak nemáš v závodě nikoho, kdo by je nahradil? Ředitele umísti ve filiálce na hamrech, a Donáta,... dej na staré místo za vrátného. Sem si dej lidi, kterým můžeš důvěřovat.

Suková. Vždyť já jim důvěřuji.

Dubická. Žiješ stále pod dojmem posledních událostí. Já bych nežila pod jednou střechou s těmi, kdo zradili Boha. Kdo se Boha nebojí, nebojí se ani lidí, ani zákonů.

Suková. Já je oba chci dobrotou k Bohu přivést.

Dubická. Ušlechtilá jest tvoje snaha. Ale myslím, že marná. Z pekla není vysvobození. A oni v něm žijí.

Suková. Neumíral Kristus pro všechny?

Dubická. Ano. Pro všecky lidi, kajícníky,.. ne pro ďábly.

Suková. Ve své veliké zbožnosti, Liduško, přestřeluješ.

No, konečně, zeptám se ještě svého zpovědníka.

Dubická. Učiň tak co nejdříve! Bude to jen pro tvé dobro. Nabudeš klidu, rozvahy, a s Kristem v srdci zmírníš i svoji bolest nad ztrátou Jaroslavovou. Říkám to z vlastní zkušenosti. Od té doby, co často přijímám, od té doby jakobych ani muže nebyla ztratila. Denně jsme spolu u Ježíše. On v nebi a já zde.

Suková. Šťastná!

Dubická. I ty budeš. Za týden je všech svatých. Svatvečer dušiček. Přijď k sv. přijímání, obětuj je za své drahé, a uviješ jim nejvzácnější věnec na hrob.

Suková. Ano. Učiním to.

Dubická. (vstane.) Už půjdu. Netruchli, Aničko, a svěř všecko do rukou božích a bude dobře.

Suková. Budu hledět.

Dubická. A kdyby ti bylo smutno, pošli pro mne. Přijdeme i s Martičkou tě trochu potěšit. S Bohem! (políbí se.)

Suková. S Bohem! Přijďte třeba odpoledne, abych nebyla sama.

Dubická. Přijdeme. A buď statečná! Nepoddávej se trudnomyslnosti! (odchází.)

Suková. Dobře. Přičiním se. (vyprovází Dubickou za dvéře. Po chvíli se vrátí.) Bože . . . všichni se jich bojí. Jen já ne. Nekřivdí jim? . . . Přijdu včaš k poznání? (odejde do svých pokojů.)

Výstup 2.

Donát — Chvalkovský.

Donát. (vstoupí.) Teď jsem doma. Dobře, že umím

poslouchat za dveřmi. Znám podrobně všechny plány. Ale ty já skřížím. Do rukou kněze se nesmí rozhodně dostat, jinak by bylo zle. A klekne-li k oltáři, bude moje moc pryč. Kde je On, nemohu být já. A já v duši její musím zůstat. Donáte, čeká tě velký úkol. Dokaž, co dovedeš! . . (klepe se.) Volno!

Chvalkovský. (vstoupí.) Co nového?

Donát. Je zle. Byla zde Dubická.

Chvalkovský. Co tu chtěla?

Donát. Přišla nasadit červa nedůvěry proti nám. Varovala před námi neznabohy.

Chvalkovský. A co ona?

Donát. Ona je při nás. Hájí nás, jak může. Však se jí za to odsloužíme.

Chvalkovský. Pak jc vše vyhráno. Nyní je nutno připraviti paní továrníkovou o důvěru k Dubické.

Donát. Já jsem už o tom přemýšlel a také bych měl už plán. Jenže k tomu bychom potřebovali ještě nějaké ženy našeho druhu.

Chvalkovský. Víte, moc se mně to nelíbí, přibírat společníky do našeho podniku a zvláště ženské. . . Ale, když už je to potřeba, tak dobře. Jen se jí nesvěřovat se všemi tajnostmi.

Donát. To vím. Jen takovou osobu mít.

Chvalkovský. Chytnout na to ošetřovatelku.

Donát. Ne. To musí býti dáma hezká, vzdělaná, liberální a co hlavního, dáma bez srdce, žena sobec.

Chvalkovský. To je trochu mnoho požadavků, ale i takovou musíme najít.

Donát. Pamatujte, že záležitost spěchá.

Chvalkovský. Budu přemýšlet, zda mezi dámami zdejšími není takového pokladu. (Klepe se.)

Výstup 3.

Předešlí — Hříšková.

Donát. Volno!

Hříšková. (vejde. Elegantně oděná, pyšná.) Dobrý den.

Chvalkovský. Dobrý den - klaním se vám, milostivá paní.

Donát. Ta nám letí do rány.

Hříšková. (rozčileně.) Dobře, že vás tu nalézám, pane řediteli. Mohla bych mluvit s paní továrníkovou?

Chvalkovský. Doma jest. Právě také na ni čekám. Ale jestli vás přijme, to nevím. Jest dnes trochu znervosnělá.

Hříšková. Já jsem též znervosnělá.

Donát. Smím se ptáti, v jaké záležitostí přicházíte?

Hříšková. Chceme, aby nám přispěla k uctění památky svého zemřelého syna něčím na náš sirotčí fond.

Chvalkovský. Jaký je to fond?

Hříšková. Fond volných žen.

Donát. To zatím nedostanete nic, protože to nemá katolického ražení.

Hříšková. Ale jedná se o sirotky.

Chvalkovský. To nic neznamená. U nás se podporuje jen to, co nese přesně katolický ráz.

Hříšková. Ale to není spravedlivé. Přece nepracujete ve vaší továrně jen pro katolíky.

Donát. Ale v jiných továrnách zase nepracují pro samé zednáře a volnomyšlenkáře a nedají na katolické účely ani haléře.

Hříšková. To je něco jiného. My pracujeme pro osvětu.

Chvalkovský. A oni?

Hříšková. Pro temnotu.

Donát. To můžete říci naší paní. Ta vám ty temnoty osvítí.

Hříšková. Snad bych jí to nevykládala? To říkám jen před vámi, o nichž přece víme, že nejste stejného smýšlení s paní továrníkovou.

Chvalkovský. Nejsme sice stejného smýšlení a neschvalujeme jejích názorů, ale vážíme si jich. poněvadž naše paní nejen věří, ale též dle víry jedná.

Hříšková. Tož myslíte, že by moje žádost vyzněla na prázdno?

Donát. Snad by se něco dalo dělat, kdyby . . .

Hříšková. Co kdyby?

Donát. Kdyby tuhle pan ředitel se přimluvil. On jediný má u paní továrníkové důvěru.

Hříšková. Nuže, pane řediteli! Nechtěl byste trošku té své důvěry využíti pro naše sirotky?

Chvalkovský. Je to velmi obtížné. Milostivá jistě už má svoje plány a tu je těžko . . . .

Hříšková. Při dobré vůli, by se vám podařilo jistě něco učiniti pro náš fond.

Chvalkovský. Snad. Ale je v tom háček. Neslyšela jste, paní radová, že mladý pán před smrtí už udělal určité disposice se svým majetkem?

Hříšková. To jsem už doslechla. Prý celý svůj podíl věnoval na kostel.

Donát. I ne. Já jsem něco zaslechl, že prý svou polovičku odkázal Martě Dubické.

Chvalkovský. Já to také slyšel.

Hříšková. A vám to žádný neřekl? S vámi se o věci nejednalo? Pane řediteli, to jest opravdu urážka.

Chvalkovský. Neberu to jako urážku. Myslím, že v tom bylo pouze trochu mladistvé umíněnosti mladého pána. Chtěl ještě před smrtí aspoň vystoupiti při testamentu jako pán.

Donát. To si já také myslím.

Hříšková. Bylo by záhodno postarat se o zrušení toho testamentu, poněvadž mladý pán jistě nebyl úplně při smyslech, když jej dělal.

Chvalkovský. Myslím, že byl při smyslech. Zde by se nedalo nic dělat, protože tu by padalo na váhu prohlášení ošetřujícího lékaře.

Hříšková. No, ten by jistě neřekl, že pacient při jeho ošetřování přišel o rozum.

Donát. To je jisté.

Chvalkovský. Já bych měl jiný nápad. Ale to bych musel.... Poslyšte, Donáte, říkal jste, že máte nějaké zprávy pro svou paní. Opusťte nás na chvíli; chtěl bych mluvit s milostivou o samotě. Zdržte svou velitelku pár minut v jejích pokojích.

Donát. Prosím.... (pro sebe.) Tuto už máme na sto procent! (ukloní se a odejde.)

Výstup 4.

Chvalkovský — Hříšková.

Chvalkovský. Račte se posadit, milostivá.

Hříšková. Děkuji. (sedne.)

Chvalkovský. (sedne blízko ní.) Dovolte, milostivá, abych dříve, než začneme mluviti o onom testamentu a jeho zrušení, řekl vám něco, co už dávno jsem nosil v srdci.

Hříšková. Jsem opravdu zvědavá, co uslyším pěkného od pana ředitele.

Chvalkovský. To, co asi dávno tušíte.

Hříšková. Já?

Chvalkovský. Ano. Vy. Jest tomu deset let, co jste byla na čas zaměstnána jako korespodentka v našem závodě.

Hříšková. To byla.

Chvalkovský. No vidíte. A pak jste jednoho dne zmizela a za měsíc jste byla provdána, a jak doufám, šťastně provdána.

Hříšková. No ano. Vzala jsem si berního ředitele. A jsem s ním štastna.

Chvalkovský. Šťastna? Opravdu?

Hříšková. Proč ne? On je dobrý, nenáročný a ponechává mi úplnou volnost.

Chvalkovský. V čem?

Hříšková. Ve všem. Nemáme rodiny, tož jaké zvláštní poutání k domu?

Chvalkovský. Právě proto. Vy nejste úplně šťastna. Kdyby tomu tak bylo, nebylo by oné plné svobody a volnosti.

Hříšková. Tomu nerozumím.

Chvalkovský. Kdyby mezi vámi bylo plné štěstí, te-

dy byste si ho chránili, s nikým byste se o ně nedělili. Žili byste pro sebe. Vaše veškerá činnost v různých spolcích a korporacích ukazuje, že před něčím z domu utíkáte. Zkrátka, vy nejste úplně šťastna. Vy jste finančně hospodářsky zajištěna, ale nejste plně uspokojena vnitřně.

Hříšková. O tom jsem nepřemýšlela. Mně dosud stačilo to, co mám, a čeho užívám.

Chvalkovský. Ale vám to nesmí a nemůže stačit. Vy, taková inteligentní, vzdělaná, krásná dáma, která může vykonati velké osvětové dílo, ta nesmí ustrnout na trošce dobrého bydlení, zvláště, když ....

Hříšková. Co když?

Chvalkovský. Když je tu někdo, kdo by ji v tom díle podporoval, povzbuzoval, kdo by to její dílo uznával a miloval, kdo by ji chtěl učiniti opravdu šťastnou.

Hříšková. Jsem zmatena vaší řečí, pane řediteli.

Chvalkovský. Já jsem zmaten už deset let, já toužil býti vám po boku už od té doby, kdy jste v naší kanceláři sedávala a na stroji klepala všední odpovědi naším zákazníkům.

Hříšková. Že ano? Vždyť jste na mne ani nikdy nepohlédl.

Chvalkovský. Mohl jsem se odvážit? Byl jsem tehdy tak zajištěný jako dnes? Tehdy jsem byl odstrkován a zneuznáván.

Hříšková. Však jsem vás častěji litovala.

Chvalkovský. Vy jste mně litovala? Vy jste cítila se mnou onen ústrk, který mne tolik bolel?

Hříšková. Ano, litovala.

Chvalkovský. A že jste mi nikdy ani slůvko o tom neřekla?

Hříšková. Bála jsem se o vaši existenci a o svou.

Chvalkovský. Jak vám děkuji. Jediná duše se o mne strachovala. Pak jste mne aspoň trochu milovala?

Hříšková. Trochu? Ne . . . mnoho . . . Po vás toužila duše moje, ale vy . . . vy jste byl tak zvláštní, ... zamlklý, . . . jakoby jste miloval některou jinou.

Chvalkovský. Koho bych mohl milovat než vás? Kdo se vám vyrovná?

Hříšková. Paní továrníkovou. Já vás podezřívala z této lásky.

Chvalkovský. Proč?

Hříšková. Kdykoliv vstoupila náhodou do kanceláře, byl jste vždy celý změněný. A když na vás promluvila, koktal jste jako mladý chlapec, hrál jste všemi barvami.

Chvalkovský. Vždyť to byla paní šéfová. Nevedlo se vám stejně?

Hříšková. Pravda. Také já pociťovala v její přítomnosti úzkost. To asi jsem pociťovala různost našich názorů.

Chvalkovský. Tak tomu bylo i u mne. Srdce mé však bylo u vás.

Hříšková. Teď je však pozdě.

Chvalkovský. Nikdy není pozdě, dokud žijeme.

Hříšková. Je pozdě. Patřím jinému.

Chvalkovský. Ne . . . Patříš mně. Jemu jenom for-

mou, mně srdcem. A co je víc? Či chceš ty, volná žena, ustrnout na zastaralých tradicích? Není pro tebe moje láska víc, než podepsaný protokol snubní? Nemám na tebe více práva já, který jsem pro tebe trpěl, než ten, který tě živil a šatil? (Vrhne se k ní a strhne ji k sobě.)

Hříšková. (se ještě brání.) Ne, není to možno, byť i srdce svolovalo. Poznávám, že to nebyl život, ale živoření po boku mnohem staršího člověka. Ale zvykli jsme si, snášíme se . . . ne - nemohu mu takovou bolest udělat. On mně má upřímně rád.

Chvalkovský. Ale kde je tvůj život? Tvoje mládí? To nemá svoje právo?

Hříšková. Mělo, ale nemá. On má na ně právo.

Chvalkovský. Stařec?

Hříšková. Ale dobrý stařec. Což nemá stáří práva na trochu slunce?

Chvalkovský. Jarní slunce se nehodí k podzimu. To patří jaru.

Hříšková. Mluvíš . . . a já ti začínám věřit.

Chvalkovský. Začínáš? Ne . . . Tys mně už dávno věřila. Tys byla vždy jen moje, ne jeho.

Hříšková. Ne jeho? . . . . Tvoje? . . . Ano, tvoje jsem byla od prvního spatření . . . Tvoje . . . Jen tvoje. (tiskne se k němu.)

Chvalkovský. (ji líbá.) Jsi moje . . . (dlouhé objetí.)

Hříšková. Pozor! Jsme v cizím bytě, v cizím domě.

Chvalkovský. Ale může patřit nám.

Hříšková. Jak to?

Chvalkovský. Když poslední vůle pana Jaroslava nenabude platnosti.

Hříšková. A jak je to možno?

Chvalkovský. To můžeš udělat ty.

Hříšková. Já?

Chvalkovský. Ano. Ty.

Hříšková. Jak?

Chvalkovský. Celá záležitost se točí kolem paní Dubské a její dcery, kterým má býti odkázána polovice všeho majetku. A to se nesmí stát. Paní továrníková musí býti připravena o důvěru k nim. To bude tvoje práce.

Hříšková. Co bych já mohla zde udělat?

Chvalkovský. Nic jiného, než že řekneš, že se to všude vykládá, a že se s tím Dubská chlubila, že půl továrny patří jim.

Hříšková. Ale já to nikde neslyšela.

Chvalkovský. Neslyšíš to ode mne?

Hříšková. Slyším.

Chvalkovský. Nuže. Až paní továrníková přeruší styky s paní Dubskou, pak bude snadné, abychom ji přinutili ke sňatku se mnou...

Hříšková. S tebou? A k tomu se mám já propůjčit?

Chvalkovský. Blázínku! To bude trvat nějaký měsíc, pak ji pošlem do blázince a pak...

Hříškov. A pak?

Chvalkovský. Do půl roku jest rozvod... a pak tvůj... a pak jsme svoji... a továrna... továrna je naše.

Hříšková. Jen jestli tě ona neuváže k sobě?

Chvalkovský. Kdo dovedl vzdorovat deset let, ten to dovede i pár měsíců. Podívej se. Už rok žiji s ní v jednom domě a dosud se jí nepodařilo mě k sobě připoutat.

Hříšková. Jsi obdivuhodný.

Chvalkovský. Vše jen pro tebe.

Hříšková. Věřím ti. Ale co tedy mám učinit?

Chvalkovský. Nic jiného, než, že předneseš svou žádost a kdyby tě odbývala výmluvami, vytasíš se se zprávou, že Dubská rozšiřuje pověsti, že půl továrny patří jí. To paní továrníkovou jistě rozčilí, a jak ji znám, bude naklončna jistě k odporu. Toho využiji já a Donát a dílo bude hotovo. Dubská bude odstraněna a tím bude odstraněna i překážka našeho štěstí. Pak budeme žíti svou pohádku.

Hříšková. Jsi výborný aranžér. Jak strašné budou ony měsíce čekání.

Chvalkovský. Neboj se! Zařídím vše, abychom se denně stýkali. Bud v kavárně a nebo zde u mne, v domě továrníka. Slyšíš? Zde v domě továrníka, se budeš připravovati na úlohu paní továrníkové.

Hříšková. Jsem z toho celá zmatená. Ale věřím, že to dobře myslíš. Ve všem tě poslechnu. Jsi jako démon. Zdá se mi, že chceš moje zlo. Ale já se nedovedu bránit. Jsem tvoje. Poroučej, a půjdu třeba do pekel.

Výstup 5.

Předešlí — Donát.

Donát. (vstoupí.) Milostpaní, račte jíti k paní továrníkové. Chce s vámi promluviti o vaší záležitosti.

Hříšková. V jaké je náladě?

Donát. Dobré. Já ji už připravil.

Hříšková. Děkuji vám.

Chvalkovský. Jen hodně skromnosti. To na ni působí.

Hříšková. Vynasnažím se.

Donát. Na vás to záleží. Vy musíte dělat hlas lidu, a to jest pro milostpaní hlas boží - třeba by v tom měl ďábel svůj podíl.

Chvalkovský. Vynaložvšechny svoje schopnosti, abys ji trochu získala a ostatní doděláme my.

Hříšková. Spolehněte na mne! (odejde.)

Donát. Pane, vy jste ji preparoval. Ta tu naši komedii vyhraje.

Chvalkovský. Jak to tušíte?

Donát. Já? Já se jenom podívám a už vím všechno. Ta vaše pusa dělala zázraky.

Chvalkovský. Vy jste viděl?

Donát. Ano, viděl a slyšel všecko. Jste pašák, pane řediteli! Ani bych to do vás nebyl řekl! A slovem jste se nezmínil, že paničku milujete!

Chvalkovský. Bláznè! Koho miluji? Snad ne tu radovou? Tu miluji, protože ji potřebuji.

Donát. Výborně! Až vykoná svou úlohu, pošleme ji zase k jejímu stařečkovi, co?

Chvalkovský. Možná, že hned ne, ale za čas.

Donát. No, nezávidím vám. Jen opatrně, aby vám nepopletla rozum: Je to safraportská ženská. Kdybych byl mladší, tož bych vám ji tak lacino nepředal.

Chvalkovský. Nemlaťme slámu, a k věci. Co je u pa-

ní továrníkové nového?

Donát. Nic. Všecko jde svým chodem. S Dubskou jsem už zaviklal. Teď bude záležet na vás. Zpozoroval jsem, že na vaše slovo dá.

Chvalkovský. Pak máme vyhráno. Mám už svou řeč připravenu.

Donát. Jestli to půjde jako u paní Hříškové, tož to jistě vyhráme.

Chvalkovský. Udělám, co mohu.

Výstup 6.

Snková — Hříšková — Chvalkovský — Donát.

Suková. (vejde s Hříškovou.) Je to, milá paní, velmi kombinovaná záležitost. Zde se stýkají moje názory s vašimi a názory mého zemřelého syna s vaší žádostí.

Hříšková. Při trošce dobré vůle a trochu lásce, šlo by vše velmi hladce.

Suková. Sama nechci v té věci rozhodovat. Posaďte se!.. Pane řediteli, přisedněte k nám, a dělejte rozhodčího. Donáte, můžete odejít. Čekejte, až vás zavolám.

Donát. (se ukloní, a odejde.) Prosím.

Chvalkovský. Jsem ve velkých rozpacích, že mám rozhodovati mezi dvěma dámami.

Suková. Ale zde se nejedná o nás, nýbrž o sirotky.

Chvalkovský. Pak to bude velmi lehké. Milostivá paní jistě má dobré srdce, a nezavře ho před ubožáky.

Suková. To jistě ne. Ale zde se jedná o zásady.

Chvalkovský. O jaké?

Suková. O morální a společenské. Paní radová totiž mě žádá, abych k uctění památky svého zemřelého syna, věnovala nějaký obnos pro sirotky, nebo pro fond volných žen. Já neuznávám volnosti ve vašem smyslu ani pro ženu, ani pro muže, protože taková volnost vlastně zakrývá buď chtěné a nebo už páchané cizoložství.

Hříšková. Paní továrníková, to je urážka. Kdo může něco podobného o mně říci? Nežijeme s mužem v nejlepší shodě?

Chvalkovský. Paní továrníková nemyslí na osoby, vidí asi jen zásady a jejich důsledky, které jsou jako vždy trochu přehnané.

Suková. Nic nepřeháním. Ale konečně, o to se tu teď nejedná. Teď se jedná o sirotky, totiž sirotky po živých rodičích, kteří jsou jen mravně mrtví. Pro ty nevinné něco udělám. Musíme jim poskytnouti mravní lepší výchovu. Promluvím o tom s paní Dubickou.

Hříškovᵽ. Tedy je to přece pravda? Já tomu nechtěla věřit.

Suková. Co má býti pravdou?

Hříšková. No, že půl továrny patří Dubické.

Suková. Ještě jí nic nepatří.

Chvalkovský. Já už slyšel také ty pověsti. A ještě, jaké se k tomu přidávají poznámky.

Hříšková. Také jsem něco zaslechla, ala o tom raději nemluvit.

Suková. Proč? Je na tom něco zlého?

Chvalkovský. Vrhá to divné světlo na minulost.

Suková. Jak to?

Chvalkovský. Nechtěl jsem o tom mluvit, ale měla-li byste se to dozvědět z něčích nešetrných úst, tedy vám to řeknu. Po celém městě se vykládá, že prý Dubická se už dávno chlubila, že po smrti mladého pána bude ona společnicí. Že to má zcela zajištěno. To se rozumí, že lidé hned uvažovali, jak je to možno, aby cizí osoby měly dědit. Však prý oni nejsou cizí. Však kdož ví, čí prý vlastně Martička je.

Suková. Co? To že se vykládá?

Hříšková. Já jsem doslechla nedávno, že paní Dubická i její dcera se mladému pánu sami ke všemu přiznali. Proto prý ustanovil sestru Martičku svou dědičkou.

Suková. (vyskočí.) Martička dítětem mého nebožtíka? Ona, že to vykládá? To není pravda. Vy lžete, vy mě chcete připravit o rozum!

Chvalkovský. Uklidněte se, paní továrníková! My neříkáme, že je to pravda. My jen referujeme, jaké pověsti se šíří. A jestli Martička bude opravdu dědičkou, budou tyto pověsti jako dotvrzeny.

Suková. Milosrdný Bože, ještě málo jest těch křížů; ještě nový vložíš na má bedra?

Chvalkovský. Je to hrozné, co pod rouškou přátelství se tu skrývalo. Ne, ta vypočítavost lidská!

Hříšková. Upřímně řečeno, paní továrníková si zasloužila lepší přítelkyně.

Suková. Co mám dělat? Jak zastavit proud špinavých řečí?

Chvalkovský. To by bylo to nejjednoduší. Zrušit

platnost daných slibů.

Suková. Zde neexistují žádné sliby. Zde se jedná jen o odškodnění Martičky, která smrtí otce ztratila živitele.

Chvalkovský. O její výživu i výchovu jest postaráno pensijním ústavem a pojištěním, jež jim bylo vyplaceno hned po tragické události.

Hříšková. A byla to pěkná sumička.

Suková. Život se penězi zaplatit nedá.

Chvalkovský. A čest tím méně. Nechte ji zde, a vykonejte skutek milosrdenství a pokalíte pověst svou i pověst svého zemřelého muže. Nejlépe by bylo ji vůbec z továrního bytu vypovědět a přerušit s ní aspoň na čas styky.

Suková. A budou mluvit, že jsem dala za pravdu pomlouvačům. Ne, toho neučiním. Moje věrná přítelkyně se nesmí ani dovědět o tom, co jsme tu mluvili, vždyť by ji to zabilo. Její churavé srdce by puklo bolestí nad těmi utrhačnými řečmi.

Hříšková. Vždyť ona už to ví. Dobří lidé se už o to postarají.

Suková. (jde ke stolu.) Paní radová, račte, prosím zatím záležitost sirotků odložiti. Já si vše dobře rozmyslím a pak vám své rozhodnutí řeknu. Račte nás zatím opustiti.

Hříšková. Prosím. (ukloní se.) S Bohem.

Suková. S Bohem. (otevře stůl a hledá.) Zde jsem testamenty uložila, a nejsou zde. Je tu vše rozházeno. Snad tu nebyl zloděj?

Výstup 7.

Chvalkovský — Suková — Donát.

Donát. (vejde.) Zloděj? Co se ztratilo?

Suková. Testamenty.

Donát. Aha, teď chápu.

Suková. Víš něco o tom?

Donát. Snad. V den, kdy mladý pán umřel, víte, že tu byla Martička na návštěvě. To byl ten výstup s tím zrcadlem.

Suková. A co se stalo?

Donát. Po jejím i vašem odchodu, když pán měl odpočívat, slyšel jsem najednou, že mladý pán vstává. Nahlédl jsem klíčovou dírkou, viděl jsem, jak šel sem ke stolu, cosi zde hledal a pak nějaké papíry strčil do kamen a zapálil. Myslel jsem, že to budou nějaké dopisy z mládí . . . od milých . . . a zatím to byly asi ty testanemty.

Suková. Zde? (jde ke kamnům.) Ano, jsou zde zbytky jakýchsi papírů. (vytáhne jeden kousek opáleného papíru.) Moje poslední vůle. . . .

Chvalkovský. (také hledá v kamnech a donese kousek.) Zde podpis mladého pána.

Suková. Proč jen to asi udělal?

Donát. Zaslechl jsem jenom jak říkal. To jsem nevěděl, jak jste vypočítaví! Chcete mého otce zatáhnout . . . a dál jsem neslyšel. Pán se rozčilením velmi rozkašlal.

Suková. On něco věděl? Či mu někdo něco napovídal? Že by ony? Ne, tomu nevěřím.

Chvalkovský. Je to pravděpodopné. Neboť pánův

pád následoval brzy po tom. Jistě ho to rozrušilo.

Suková. To jest strašné. Z toho by následovalo, že byly bezprostřední příčinou smrti jeho. Ne, ne . . to nemohu připustit. Je-li toto pravda, pak není dobra, není přátelství, není pravdy, pak není ani Boha.

Donát. Milostivá, já je měl vždy v podezření. To stálé mluvení o smrti před mladým pánem, to zrcadlo, to bylo všechno vypočítáno na blízkou smrt.

Chvalkovský. Asi mladý pán to zpozoroval.

Suková. Jistě. Vždyť také v posledním okamžiku opravil i svůj názor o vás. Teď také já opravím svůj názor. Nyní začnu já bořiti zámky, které víra v Boha, víra v dobré lidi, víra v pravdu ve mně vybudovaly. Všecko je faleš a mam a přetvářka! Budu se mstít, strašně mstít těm, kteří ve mně podupali všechnu moji důvěru v pravdu, pomstím se - všem, kteří za škraboškou soucitu a zbožnosti skrývali své strašné výpočty.

Donát. Milostivá paní, račte se uklidnit. Ti lidé nestojí za to.

Suková. Ano, nestojí. Proto jich rozšlapu. Vzali mně všecko. Syna, čest, vzali mi duchovní rovnováhu, ukradli mi Boha. Mám srdce prázdné a žena bez srdce je šelmou. Tou budu já! Budu tvrdě a ukrutně drásat cizí srdce, budu ničit štěstí druhých, nebudu znát ani milosrdenství, ani lásky!

Chvalkovský. Nebylo by dobře, napřed s nimi promluvit a zjistit, jsou-li vaše doměnky správné?

Suková. Ano, promluvím s nimi. Vyženu je z bytu.

Chvalkovský. Říkala jste, že byste tím naznačovala,

že věříte těm pomluvačům.

Suková. Teď je mi už všechno jedno. Oni neměli ohledů ke mně, nebudu jich míti k nim. Oko za oko. Donáte, zatelefonujte k paní Dubické, aby sem okamžitě přišla i s Martou. Příčinu rozhovoru neoznamujte.

Donát. (se ukloní.) Prosím. (pro sebe.) Hotová šelma. Jen trhat. (odejde.)

Chvalkovský Bylo by dobře, kdybyste, milostivá paní, napřed z povzdálí vše pozorovala a teprve pak vystupte z úkrytu.

Suková. Dobře. Jen jestli to vydržím.

Chvalkovský. Musíte se ovládat. Možná, že se vše ukáže v jiném světle.

Suková. Mám hrozné tušení, že se tu stane dnes strašné neštěstí.

Chvalkovský. Jste velmi rozčilena. Bude lépe, když mně necháte napřed samého s ní jednat. Až bude potřeba, zavolám vás. Zdá se mi, že už přicházejí. Slyším Donátův hlas. (vede ji do ložnice Jaroslavovy.) Rychle, ať vás nezpozorují. (zavře za ní dvéře.)

Výstup 8.

Chvalkovský - Donát - Dubická - Marta.

Donát. (otevře dvéře a uvede dámy.) Jen, prosím, dále.

Chvalkovský. (odměřeně.) Klaním se.

Dubická. Dobrý den, pane řediteli! Co se stalo?

Chvalkovský. Jedná se o velmi delikátní záležitost. Snad jste už sama něco slyšela. Jedná se o testament pana Jaroslava.

Dubická. Dnes mlíkařka cosi naší služce vykládala, ale já tomu nevěnovala pozornosti. Lidé dovedou býti moc zlí. Nemám zájmu na takových utrhačných řečech.

Chvalkovský. Posaďte se paní Dubická. Paní továrníková přijde hned. A slečna by mohla zatím vedle do pokoje. Donát jí tam ukáže alba s fotografiemi.

Martička. Ano. Já se do těch alb tak ráda dívám. (odchází.)

Dubická. Jen buď hodná.

Donát. Vždyť ona je až příliš hodná. Má čtrnáct let a chová se jako opravdová dáma. (odchází s Martou.)

Chvalkovský. Nikdo by neřekl, že má teprv čtrnáct let.

Dubická. (si sedne.) Nyní tedy k věci. Oč se jedná?

Chvalkovský. Potřebujeme váš byt. Pozítří má nastoupiti nový pan inžinýr u nás místo, musí tedy býti pro něho uvolněn byt.

Dubická. To není možno. Kam bych se já odstěhovala?

Chvalkovský. Ale ve městě jest bytů dost.

Dubická. Ovšem. Ale já si přiměřeného bytu platit nemohu.

Chvalkovský. No, no. Máte pensi a dostala jste pojištění.

Dubická. Ani jedno, ani druhé. Právě včera jsem dostala vyrozumění od soudu.

Chvalkovský. A co budete dělat?

Dubická. Doufám, že mě moje dobrá přítelkyně neopustí. Snad se v tovární kanceláři najde pro mne místečko, abych měla pro sebe a pro Martičku na živobytí.

Chvalkovský. A co s tím podílem na továrně? Na ten neuplatníte nárok?

Dubická. O tom jsem neuvažovala. Pan Jaroslav se sice několikráte zmínil, a také psaný testament ukazoval, ale já na to nemyslela. Teď ovšem by nám to bylo dobré, když soud zamítl nároky na odškodnění od pojišťovny. Zjistilo se, že přední kola nebyla řádně přitažena asi při výměně pneumatik, a neštěstí bylo zaviněno opomenutím povinné péče.

Chvalkovský. A co učiníte?

Dubická. Až se moje dobrá Anička uklidní, tedy pak vše vyjednáme smírnou cestou. Soud mě odkazuje na cestu soukromoprávní.

Chvalkovský. A což, kdyby paní továrníková na smírnou cestu nepřistoupila? Kdyby náš právní zástupce..

Dubická. My nepotřebujeme žádného právního zástupce. My máme srdce, a to dovede překlenout všechny nahodilé rozpory.

Chvalkovský. A kdyby se ani to nepodařilo?

Dubická. Ale ano. Musí přece uznat, že můj muž zemřel ve vykonávání služby. Jel přece s panem továrníkem za úřední povinností.

Chvalkovský. To by bylo sporné. A muselo by se to dokázovat.

Dubická. Ne, toho nebude třeba. Vždyt je tu konečně testament, a ten to rozřešuje. Pan Jaroslav to dobře naznal, a proto svůj podíl na továrně, jako odškodnění za zabití mého muže, odkázal Martičce. On dobře věděl, v jakém poměru žijeme s jejich rodinou.

Chvalkovský. Kdo pak ho o tom spravil?

Dubická. Nebyl přece už malé dítě. A já, já mu všecko několikráte vykládala, jaký byl a jest poměr mezi našimi rodinami. (Suková pootevře dvéře a naslouchá.)

Chvalkovský. Byl váš život hodně důvěrný. Přímo intimní, - že?

Dubická. Ano. Až i . . . .

Martička. (vběhne a drží v ruce fotografii.) Podívej se máti, zde jsme fotografováni s panem Jaroslavem. Že tu vypadáme jako bratr a sestra?

Dubická. Však jste skoro byli.

Výstup 9.

Předešlí — Suková.

Suková. (jako smyslu zbavená.) Co jste byli? Co jste? Náš poměr že byl intimní? Jaký bratr? Jaká sestra?

Dubická. (překvapena.) Aničko! Co se stalo? (chce k ní přistoupit.)

Suková. Zpátky! Nepřibližuj se ke mně! Už nejsem pro tebe žádná Anička.

Dubická. Zde panuje nějaké nedorozumění.

Suková. Právě naopak. Veliké porozumění. Odkryli jste svoje tváře. Bože, a já jim věřila.

Martička. (s pláčem.) Paní továrníková . . . pro Boha - proč najednou ta zloba?

Suková. Ty ještěrko, ty sestřičko! Pěkně jste si to narafičily. Půl továrny byste chtěly.

Dubická. Dovol! Ty jsi rozčilena, nebo tě někdo poštval proti nám.

Suková. Jsem rozčilena, protože se ve mně zhroutilo vše v co jsem věřila. (Pláče křečovitě.)

Chvalkovský. Ale milostivá, klid.

Donát. Ať si neublížíte.

Suková. Raději umřít, než se dočkat něčeho podobného. Jdi a volej si právníky. Žaluj, ať se ukáže tvoje podlé srdce.

Dubická. (Chytne se za srdce.) Ježíši Kriste, co to všechno znamená? Mně pukne hlava i srdce. Kdo nachystal toto ďábelské dílo?

Martička. (plačtivě.) Matičko, matičko! Pojďme odtud, nebo mně tu umřeš. Co bych si počala bez tebe?

Dubická. Půjdeme, ano půjdeme. Však to Bůh vidí.

Suková. Ano, vidí tu tvoji komedii. Jaroslav ji dobře prokoukl a proto spálil ten svůj testament i můj.

Dubická. Vždyť já od tebe ničeho nechci.

Suková. Také k tomu nemáš práva. Ven, ven z mého domu i se svou podařenou dceruškou, a zítra vás nechám vyházet z bytu, ve kterém jste kuli pikle proti mně.

Chvalkovský. Paní továrníková. Nechte všech sporů. Vždyť se to . . .

Suková. Nic se jich nezastávejte. Ven, ven, pryč ode mně, ať vás více neuvidím, vy lupiči mého zdraví a klidu, vy vrazi mého syna.

Dubichá. (se zapotácí.) Ježíši, my lupiči, - my vrazi? Bože - Bože . . . (padá, Donát ji zachycuje.)

Martička. Matičko, matičko . . . . co je ti? honem lékaře! . . . ona umírá . . . její srdce . . . matičko . . .

matičko . . . neumírej! . . . co bude ze mne?

Chvalkovský. (vyběhne na chodbu.) Rychle pro lékaře.

Ošetřovatelka. (vběhne.) Co se stalo?

Chvalkovský. Paní Dubické přišlo špatně.

Ošetřovatelka. Srdce jí hrozně buší . . . nyní přestalo . . . zase tluče . . . Donáte, přineste studený obklad.

Martička. Matičko . . . podívej se na mně . . . nedívej se tak ztrnule . . . ublížili ti? . . . vím. Jsi tak dobrá a oni ti dávali tak špatná jména - jen mi neumírej!

Suková. Odneste ji do jejího bytu.

Ošetřovatelka. Teď to není možno.

Suková. Musí to být. Zde, v mém bytě, nesmí umřít.

Dubická. Aničko! . . . Aničko! . . . Ublížilas mně . . . ale já ti odpouštím . . . Bylas . . . svedena . . . Ten zločin spáchali jistě zase ti dva . . . Bůh ti odpusť! (klesne.)

Ošetřovatelka. Konec. Vydechla.

Martička. Ne! Ne! To neříkejte! Nesmí umřít! Matičko, matičko, - že nejsi mrtva? - že žiješ? pohlédni na mně, - usměj se . . .

Ošetřovatelka. Je mrtva.

Martička. Mrtva? Moje matička? Co ze mne bude? Ach, Bože - Bože . . . (vrhne se na mrtvolu matčinu a pláče.)

Donát. Lékař přijde hned.

Ošetřovatelka. Už ho nebude třeba. Je mrtva.

Sukova. (stojí jako socha.) Mrtva, mrtva - a ti dva tu . . . Ach! (zalomí rukama a sklesne k zemi.)

O p o n a.

Jednání III.

Hřbitov. Dva větší kříže neb pomníky blízko sebe. Z jedné strany zeď hřbitovní opatřena bránou. Před bránou aspoň malé volné prostranství. Šero. Tu a tam hoří v lampách světla. Při větší výpravě možno nechati odcházeti průvod ze hřbitova písní: „Odpočiňte v pokoji“ - Při menší výpravě se píseň zpívá za kulisami, jakoby z dálky sem doznívala.

Výstup 1.

Hrobník.

Hrobník. (s lopatou v ruce.) Ano. Odpočívejte tu v pokoji. Zde vás žádný neruší. Pěkně se vám tu leží. Země jest tu měkká, stromy vám nad hlavami šumí nejkrásnější ukolébavky a ptáčci ve větvích zpívají vám nejvzácnější a nejušlechtilejší písně. A jak se tu pěkně srovnáváte! No ja. Zde není žádných mezí, žádných polí, žádných záložen, ani žádných bank. Já vám to pěkně rozměřím, každý dostane stejně. A volby tu také nemáte, abyste se o nějakv mandát hádali. Jste tu jako jedna rodina. Pán, nepán, hezky pěkně jako kamarádi. Tak se to patří. No, dnes je váš den. Dnes tu máte hody. Kolik modliteb, kolik upřímných vzpomínek! To je něco pro dušičky. Každá slzička jest jako nebeský nektar. No, spěte sladce, moji miláčkové. Musím se jíti také trochu prospat. O půlnoci vám musím vyzvánět na vaši slavnou půlnoční. (Rozhlíží se.) Už zde není nikoho.

Světélka dohasínají. Zamkneme a půjdeme. Ja, ja. Přibylo vás tu pěkný řádek. (Chce zamčít.) Tak se mi zdá, že tu ještě někdo živý. (Podívá se ještě jednou na hřbitov.) Je tu někdo?

Výstup 2.

Hrobník — Martička.

Martička. (se zvedne od jednoho hrobu bez kříže.) Já - strýčku!

Hrobař. Ty? A co tu ještě děláš?

Martička. Ach, strýčku, vykládám si s matičkou. Je tu tak sama. Chci jí všecko, všecko povědět, co se se mnou děje, a jak je mi po ní smutno.

Hrobař. Ubohé děťátko. Veliká rána tě postihla. Napřed náhle tatínek a pak zase náhle matička. Ja, ja, kdo by se byl nadál?

Martička. Bůh to tak chtěl. Myslím si, že ta jejich smrt měla někomu přinést život, měla to býti oběť za něčí viny.

Hrobař. Mluvíš jako dospělá a jsi ještě dítě. Ale teď už bys měla jíti domů. Jest už chladno a mlha padá k zemi.

Martička. Prosím vás, strýčku, nevyhánějte mne odtud. Tak je mi tu dobře.

Hrobař. A nebojíš se?

Martička. Čeho bych se bála? Vždyť jsem tu u známých.

Hrobař. No, když chceš, zůstaň si zde ještě chvilku. Pak zamkni bránu a klíč schovej u levého pilíře. Nebuď zde dlouho.

Martička. Ne. Pomodlím se ještě u tatíčka a u matičky a půjdu domů.

Hrobař. A kde máš svůj domov?

Martička. Zatím mě dali k staré paní Vrzalové.

Hrobař. To k té staré hokynářce?

Martička. Ano.

Hrobař. To se tam asi máš tuze dobře? Že?

Martička. Jak Pán Bůh chce.

Hrobař. No potěš tě Bůh, děťátko, já už musím jít. A nezapomeň zavřít! (odejde a přivře bránu.)

Martička. Nebojte se! (Martička jde ke hrobu matčinu, poklekne a modlí se. Ticho . . . Pak se dá najednou do pláče.) Má dobrá, zlatá matičko! Jak je mi po vás smutno. Vy tu ležíte s tatíčkem vedle sebe, . . a já . . já jsem tak sama. Už nejsem doma . . Umístili mě u staré Vrzalky . . . To není doma . . . Jest ke mně dosti hodná . . . ale když to není přece matička . . . Jsem cizí, mezi cizími. Nikdo ke mně laskavě nepromluví. . . . Jen pan farář si mě dnes zavolal a řekl: Buď trpělivá, beruško. Po všech svatých tě zavezu ke své sestře . . . A pohladil mě po vláskách, . . jako když vy jste mě s tatíčkem hladívali. Ó, žádný neví, co jest to býti sirotkem. Já jsem si to také nikdy nedovedla představit . . . Ale teď to vím. Kéž bych jednou byla dosti bohatá, abych se sirotků mohla ujímat . . . kéž bych měla tolik lásky, abych ji mohla mezi ně rozdávat. Tatíčku, matičko, orodujte za mne u Boha, abych si srdce milosrdné zachovala. Tak se mi to zde u vás pěkně sedí, že bych tu po celou noc zůstala. (Opře se.)

Výstup 3.

Chvalkovský — Donát.

Chvalkovský. (s Donátem stojí blíže brány.) Jistě sem přijde. Po celý den se ani neukázala. Teprve teď před večerem stála u okna a dívala se směrem ke hřbitovu. Stál jsem na balkoně nad jejím oknem a slyšel jsem: „Přijdu vás navštívit, miláčkové,“

Donát. Já jsem už připravil vše pro její přijetí do blázince. Bylo mi řečeno, že kdyby ještě jednou dostala záchvat, má býti dopravena do ústavu.

Chvalkovský. Teď se musíme ukrýti. Já půjdu na horní konec a vy počkejte támhle za rohem.

Donát. A co auto?

Chvalkovský. To stojí připraveno ve stínu stromů. Nyní na místa! (odejdou.)

Výstup 4.

Soudce — policejní inspektor — policista.

Policista. Sleduji je celý den a dověděl jsem se vše přesně.

Soudce. Vy tvrdíte, že mají všechny ty zločiny na krku?

Policista. Ano.

Inspektor. Co mluvili o automobilové nehodě továrníka Suka?

Policista. Donát říkal: Ty dva jsme odpravili uvolněním šroubu. Jeli šikovně do nebe. Já jsem si to znamenal.

Inspektor. Darebáci!

Soudce. A co o mladém továrníkovi?

Policista. Chvalkovský se smíchem poznamenal. A ta rána do čela mladého taky padla. Jak jsi mu ji dal, už jenom chroptěl. A co ještě řekl, bylo jen k našemu dobru.

Inspektor. A tomu se říká inteligence.

Soudce. Hyeny jsou to, ne lidé. Co jste zjistil ještě?

Policista. Pak si cosi velmi potichu vykládali. Jen jsem z toho toto zachytil: „S tou paní Hříškovou se nám to podařilo. Ta nám padla do pasti.„ Dál jsem už neslyšel nic. Nato se rozešli.

Inspektor. Však my to ostatní už z nich vytáhneme.

Soudce. Vyšetřil jste něco, co měli s paní radovou?

Policista. Nalítla jim. Potřebovali někoho, kdo by jim pomohl očernit paní Dubickou v očích paní továrnice. Naslibovali jí toho až dost. Lichotili, a tož paní radová se k tomu černému řemeslu propůjčila. Ke všemu se přiznala. Zítra vám to sama poví. Zatkl jsem ji, ale poněvadž jsem nechtěl dělat rozruch, tedy na čestné slovo pana rady jsem ji ponechal doma. Ráno o 9 hodinách se dostaví k soudu.

Soudce. A kde jsou ti ptáčci?

Policista. Zahlédl jsem je jeti autem sem. Jeli bez světla. To zase mají něco černého za lubem.

Inspektor. Slyším kroky. Rychle do úkrytu. (všichni se ukryjí za stromy před bránou hřbitovní.)

Výstup 5.

Předešlí — Suková.

Suková. (rozcuchaná, vlasy v nepořádku, jako štvaná, šílená.) Konečně jsem zde. (rozhlíží se.) Snad ne-

pobělinou za mnou. Pronásledují mně . . . špehují . . . ani na krok nesmím . . . (naslouchá.) Nejdou za mnou? Honem pryč. (chytne za kliku, ale ta nepovolí. Vyskočí tedy na zeď a přeskočí na hřbitov, utíká k hrobům muže a syna.) Tak, už jsem u vás, miláčkové . . . Nikdo mě tu nesmí vidět . . . Zakázali mi chodit mezi lidi . . . (krčí se k hrobům.) Táák, tu budu schovaná . . . (hladí hroby, hlavu klade na ně, mazlí se s nimi, jakoby to byly živé osoby.)

Policista a Soudce. (lezou opatrně na zeď a vše dobře pozorují.)

Soudce. Není ani k sobě podobná. Vypadá opravdu jako šílená.

Inspektor. Není divu. Žít v tenatech takových dvou ďáblů.

Soudce. Jen kdybychom trochu víc viděli.

Policista. Já vidím dobře. Však ony si oči zvyknou.

Soudce. Jen ticho!

Suková. Čekali jste už na mne. Pravda? Přišla jsem. Musela jsem za vámi . . Vždyť já jsem pořád u vás. Ale ti dva mi brání . . . Straší mě, že věčnost nás od sebe oderve . . . Ne. Ne . . . Nedám se . . Nikdo mě od vás neodtrhne . . . I ta moje nejvěrnější kamarádka . . . ne, to není pravda . . ona to nemohla udělat . . a přece zabila vás oba . . říkala, že ne . . ale ti dva říkají, že ano. . . . Cha, cha . . . chtěla býti paní továrníkovou . . . pověz . . prý chtěla býti i tvou . . řekněte mi, hroby . . řekněte mi pravdu . . je to pravda? . . . . pravda? že ne? . . Neodpovídáte?

Mlčíte? . . Ale já budu hrabat, až se k vaším srdcím dohrabu . . a vaše srdce mi to řeknou . . Ano, musí. Nebo mi pukne srdce a já zešílím . . Vždyť nemám nikoho . . . Všecko mi smrt urvala . . . tebe, můj drahý mužíčku, - tebe, můj synáčku, - - i nejdražší přítelkyni - - Bože! - Bože! všecko bylo klam? - I to, že jsem v tebe věřila a doufala? - Není nic? - (posadí se.) Ani ty nejsi? - (pomalu vstává, obejme kříž.) - - Kriste, Kriste - - řekni - jsi? - Nebo jsem se marně k Tobě modlila? - - Marně jsem Tobě vše obětovala? - Jsi? - - Či pravdu mají ti dva? - Není nic? - - Kriste, mluv! - - Na tvé odpovědi záleží všecko - Kriste, - - Pane - - (křečovitě objímá kříž.) - dej mi aspoň jiskru naděje. Ježíši - Spasiteli všechny milovals - všem otevírals náruč svou - mně ubohou odkopneš? - Ježíši - (zaskučí vítr, schránka na kříži se otevře a z ní vypadne papír.) Co to? - (zvedne papír.) Ach, toť jest Jaroslavovo psaní. - - Kázal si ho vložit na kříž, abych si ho přečetla - - až budu v úskoztech - - já na ně zapoměla. - (čte.) Milá matičko, až přijdeš k mému hrobu a bolest sevře srdce tvé - - vem tyto řádky a čti: Jediná jest pravda a tou je Bůh - jediný jest šťastný život a ten jest v Něm - Ve chvílích bolesti k Němu zvedni srdce své - Budu se za tebe u Něho přimlouvat. - Nikým a ničím se nedej od Něho odrhnout - - žila bys naprázdno a nesešli bychom se už nikdy. A

když budeš tesknit - - zavolej Martičku - objímej a líbej ji místo mne. A kdyby osiřela, vem si ji k sobě. Vždyť byla vždy jako moje sestřička - - Kristova krev nás v jednu rodinu spojila. - - Matičko, když Kristus umíral, své zarmoucené Matce Jana za syna odevzdal. Já umírající ti za sebe Martičku odevzdávám - a odevzdávám ti všechny opuštěné děti - v nich žij, v nich Krista hledej - v těch sirotách mne také nalézej - - Budu stále u tebe. - - Cítíš, jak jsem ti blízko? - - (pláče.) - Cítím, že duch jeho je u mne. Já nešťastná - a já ji od sebe zapudila. - Martičko moje, kde jsi? - - Bože, už vím, kde jsi. - - Dej mi děti, hodně dětí - bych jim byla matkou - v nich Tobě chci sloužit - - v nich Jarouška chci milovat, budu je hledat - - budu je volat - - Martičko, kde jsi? - Matka tě volá. - - -

Martička. (opřena o kříž zpívá:

1. Osiřelo dítě, osiřelo dítě
   samo v širém světě, samo v širém světě.
2. Samo v širém světě,
   nikde neznají tě.
3. Ach táto, tatičku,
   potěšte Martičku.
4. Ach matko, matičko
   otevř své srdíčko!
5. Otevř své srdíčko
   miluj mě maličko.

6. Přitulím se k tobě
já ubohé robě. .

Suková. Dítě!

Martička. Matko, matičko! - - Nenechávej mě volat - - ó přijď, ó přijď - -

Suková. Jdu. (utíká k Martičce.) Je to přízrak či skutečnost? Kdo jsi?

Martička. Sirotek. - -

Suková. A koho tu hledáš v tak pozdní chvíli?

Martička. Tu, která schází mému ubohému srdéčku. Svou matičku. -

Suková. Matičku? Hledáš matičku?

Martička. A koho vy tu hledáte, vzácná paní?

Suková. Já, já - dítě hledám. - Podívej se, dítě hledám a dám mu celé srdce své. -

Martička. A kdo jste?

Suková. Jsem továrnice. - -

Martička. (odstoupí.) Paní Suková?

Suková. Proč odstupuješ? Bojíš se mě?

Martička. Ano. Bojím.

Suková. Znáš mě? Kdo jsi ty?

Martička. Já jsem Marta. - -

Suková. Dubická? (vezme ji kol krku, a líbá.) Nepoznala jsem tě ve tmě. - - Jsi moje - - moje. - Ublížila jsem vám v té strašné chvilce - vím - muka strašná jsem za těch pár dní prožila. - -

Martička. Matičce lítostí puklo srdce. Ona vás tolik, tolik měla ráda.

Suková. A já ji také. To ti dva - - ti zmátli můj rozum. Táhli mě do temnot. - Ale teď vidím. - Otevřely se oči moje. - Jasno jest zase v duši. Bojíš se mě ještě?

Martička. Teď už ne. Hledíte zase tak klidně, jak jste dříve hledívala. Teď jakoby se z vašich očí, oči mojí matičky na mě dívaly.

Suková. Dítě, moje dítě. - Řekni to jedno slovo, po němž prahne celá duše moje - - vyslov je. - -

Martička. Matičko, moje nová matičko!

Suková. Ó, šťastná chvíle. - Zoufalá jsem sem na to pole mrtvých utíkala - a našla jsem tu tolik štěstí a klidu.

Martička. A nebudete se už hněvat, když Jarouška budu nazývati bratříčkem?

Suková. Ne. Nebudu. - Vždyť už jsem tvoje matička i jeho.

(Světla v lucernách na hrobech jasně zazáří.)

Martička. Podívejte se, matičko, jak ta světla na hrobech našich milých se rozzářila.

Suková. To radost mají mrtví, že já jsem našla dcerušku.

Martička. A já matičku.

Suková. Ale nyní půjdeme domů. Začíná být chladno.

Martička. Ale já musím dnes ještě na noc k staré paní Vrzalové. Beztoho bude míti o mně strach.

Suková. Nepůjdeš tam. Dceruška patří k mamince. Paní Vrzalové vzkážeme, že jsi u mne, a bude po strachu.

Martička. Když myslíte. - -

Suková. Pojďme!

Martička. S Bohem, matičko! (dělá kříž na hrobě.) A nemysli, že na tebe zapomenu! Budu i s novou matičkou stále na tebe vzpomínat.

Suková. (rozechvěna pláče.) Děťátko! Pojďme! (políbí ji, přitiskne k sobě a tak kráčí volně k bráně hřitovní.) Odpočinutí věčné dejž vám, ó Pane, a světlo věčné ať vám svítí!

(Za zdmi se ozve ostré zahvízdnutí.)

Martička. Co to bylo?

Suková. To asi lokomotiva. (Naslouchají.)

Martička. To nebylo od lokomotivy.

(Znova zahvízdnutí.)

Suková. Zase. Co to může být?

Martička. Bojím se.

Suková. Nic se neboj! U matičky přece nemusíš mít strach!

Martička. Což kdyby ti dva ďábli tu čekali?

Suková. (otevírá bránu.) Ani těch se neboj. (naslouchají.)

Výstup 6.

Předešlí — policie — Chvalkovský — Donát.

Policista. Jdou. Slyším kroky.

Inspektor. Rychle do úkrytu. (schovají se.)

Martička. Zaslechla jsem kroky.

Suková. Počkejme!

Chvalkovský. Jen pozor! Ať to jde bez hluku.

Donát. Zacpu jí ústa. A vy se jí zmocněte!

Chvalkovský. Bude-li křičet?

Donát. Tak ji umlčím jako jejího synáčka.

Suková. (potichu.) Počkej zde! Jsou to oni. Nevím, co tu chtějí. Kdyby bylo zle, volej o pomoc.

Martička. Bojím se.

Suková. Neboj. Jsme pod ochranou boží. Tiše! (otevře bránu a vyjde před hřbitov.)

Chvalkovský. (ji zastoupí cestu.) Stůjte, paní továrníková.

Suková. Dovolte, co vy tu sháníte?

Chvalkovský. Byl jsem také na návštěvě u mrtvých.

Suková. To za zdí máte nějakého mrtvého pochovaného?

Chvalkovský. Tam jsou mrtví a zde jsme živí.

Donát. Ale mohou tu být i mrtví. (ďábelsky se směje.)

Suková. Vy jste zde také, Donáte?

Donát. Ovšem. Přece sluha musí býti tam, kde je jeho paní.

Suková. Ale já byla na hřbitově a vy jste tam se mnou nebyl.

Donát. Já tam nikoho nemám.

Suková. Váš pán tam leží.

Donát. Mrtví nepotřebují hlídačů. Ty hlídá hrobník, aby je někdo neukradl.

Suková. Surovče! Jak to mluvíte?

Donát. Jako surovec. Já se neučil manýrům v klášteře.

Suková. Jděte mi s očí. Propouštím vás. Zítra ať už vás neuvidím v mém domě. Pane řediteli, vyplatíte

mu ráno měsíční služné napřed, a ať zmizí, abych ho více nespatřila.

Chvalkovský. On zůstane, ale vy půjdete.

Suková. Kam?

Chvalkovský. Kam patříte.

Suková. Dovolte? Kam patřím?

Chvalkovský. Do blázince.

Suková. Já do blázince?

Donát. Ano, vy, s dovolením, paní továrníková.

Suková. Na to tu tedy čekáte? A myslíte, že s vámi půjdu?

Chvalkovský. Ano, půjdeš! Jako všichni šli, kam jsme chtěli.

Suková. Ale já nepůjdu! Budu se bránit!

Donát. Nekřičet, nebo to dopadne hůř.

Suková. Budu křičet.

Donát. Pak tě zabiji, jako jsem zabil ty ostatní.

Suková. Ďáble, přiznáváš se k svému dílu? Myslíš, že se bojím?

Donát. (skočí k Sukové. Zacpe jí ústa.) Křič, můžeš-li.

Chvalkovský. (ji stiskne ramena a chtějí ji odvést.)

Martička. Pomóóc, pomóóc! - - Vražda. - -

Chvalkovský. Co to? Někdo tam ještě byl? Pozoroval nás?

Martička. Pomóóc, pomóóc. -

Donát. Zabiju ji a prchneme. (chce ji udeřit. V tom

vyrazí policie, obrátí svítilny proti Chvalkovskému a Donátovi.)

Inspektor. Stát! Ve jménu zákona, jste zatčeni.

Donát. (pustí Sukovou a utíká.)

Policista. Stát, nebo střelím!

Donát. Já stát? Já unikl už jiným pánům!

Policista. (utíká za ním. Ozve se rána.)

Suková. Milosrdný Bože! -

Chvalkovský. (po ráně, když všichni se obrátí směrem utíkajících, chce také prchnout.)

Inspektor. (však jej chytne.) Ó, ne, ptáčku! Neutečeš!

Chvalkovský. Dovolte? Co to má znamenat?

Soudce. Vy se ještě ptáte?

Chvalkovský. Ano, ptám. Jako ředitel závodu jsem zodpovědný za jeho nerušený chod, a poněvadž milostivá ztratila rozum, musím ji dopraviti na léčení.

Soudce. Vy ste ztratil rozum i srdce. Pro dobrý chod závodu se vraždí?

Chvalkovský. Já nevraždil.

Inspektor. To se dokáže.

Soudce. Slyšeli jsme všecko.

(Za kulisami je slyšet zápas.)

Policista. Ne, už se mi nevyrveš. (vtáhne Donáta na jeviště.)

Inspektor. Teď bude konec vašemu řádění.

Donát. Cha, cha, cha. - Nemluvte zbytečně! Vy mě soudit nebudete. A co tady ten blázen vám namluví, to nebude míti platnosti.

Soudce. Ona nepotřebuje mluvit. Mluvit budeme my. Vy vrahové. - Pardon, milostivá, řekněte, kdo to volal o pomoc?

Suková. Bože, v tom zmatku jsem na ubohou zapomněla. (otevře bránu.) Martičko! Pojď už a neboj se. Už nám neublíží. (vstoupí na hřitov a vede Martičku ven.)

Martička. Bojím se.

Suková. Nic se neboj! Vždyť vidíš, že jsem zdráva a klidná. (vystoupí obě před bránu.)

Donát. Tedy ona to byla? Ta ještěrka se stále pletla do cesty. Ji jsem měl první odklidit

Suková. Nikdo nemohl vaše ďábelské plány překazit, než nevinnost.

Donát. (vytrhne se policistovi a vrhne se na Martičku.) Zabiji tě!

Suková. (Mu vskočí do rány a místo Martičky udeří Sukovou.) Ach! (zapotácí se.)

Policista. (se zmocní znovu Donáta.)

Soudce. (zachytí Sukovou.) Ne, to je odravdu ďábelská surovost a drzost. Ještě teď páchat nový zločin. Vzpamatujte se, milostivá, odvedu vás domů.

Martička. Bolí? Bolí, matičko? Trpíte za mne!

Suková. (se vzpamatuje.) Tys více vytrpěla pro mne. To je první splátka na můj veliký dluh.

Inspektor. Ku předu! (vede Chvalkovského.)

Policista. (odvádí Donáta.)

Donát. Tak přece jsem naposled prohrál?

Soudce. Ano, prohrál.

Donát. Tolik duší jsem měl v moci. Tolik jsem jich peklu chystal, tolik zla jsem pro ně napáchal a na konec nic? - - -

Soudce. Jednu jsi přece získal - - tam toho. -

Donát. Ta byla draze zaplacena. Slyšíte, slyšíte? Draho. Čtyři jsem zabil. - Čtyři. (odejde.)

Suková. Bože a já jim věřila! Já byla už také skoro v jeho rukou!

Martička. Ale nyní budeš v mých, Jarouškových a Ježíškových.

Soudce. Jásejte, že se vaše dobrá srdce našla.

Suková. Boj o duše dobojován! Bože, díky za toto vítězství! Kriste, naše duše jsou navždy Tvoje!

Opona.

Od téhož autora vyšlo:

Mikuláš a čert na námluvách.

Mikulášská fraška o 2 jednáních se scénou pro rozdávání dárků. Hudbu složil A. Ptáčkovský. II. vydání. 5 m, 7 ž. Světnice. — Kč. 5·—

Tři párky od Mikuláše.

Veselohra se zpěvy o 2 jednáních s mikulášskou scénou. 7 m, 4 ž. Venkovská hospoda. — Kč 5·—

Když láska jde světem.

Vánoční hra se zpěvy o 2 jedn. pro děti i dospělé. 6 m, 4 ž. Chudá světnice, park nebo náves. — Kč 5·—

Mistr Šidlo aneb jak se ty kopyta rojily.

Fraška se zpěvy o 3 jedn. Hudbu složil R. Zavadil. 13 m, 3 ž. Náves, hradní sklepení, ševcovská dílna. — Kč 5·—

Blázinec v blázinci.

Fraška o 3 jedn. 6 m, 7 ž. Kancelář, pokoj.

Upozorňujeme na pěkné lidové hry vážného obsahu:

J. SKÁLA: **Ve spárech karbanu.**

Hra ze selského života o 3 j. 6 m, 4 ž. Nádvoří statku. Kč 5·—

Utrpením ku štěstí. (Nevinně odsouzen.)

Lidová hra o 3 jedn. s proměnou. 8 m, 4 ž. Selská světnice, kancelář, nádvoří statku. — Kč 5·—

J. DVORECKÁ: **Bratři.**

Hra o 3 jedn. 10 m, 5 ž. Náves, hostinec, zahrada. Kč 5·—

J. JANEČKOVÁ: **Bezbožnice.**

Hra o 4 dějstvích a proměně. 7 m, 3 ž. Salonek, světnice, náves. — Cena Kč 5·—

Dodá každý knihkupec aneb

JOSEF BIRNBAUM V BRTNICI.